

vergadering **C315**
zittingsjaar 2022-2023

Woordelijk Verslag

Commissievergadering

Commissie voor Onderwijs

van 13 juli 2023

Vlaams
Parlement

INHOUD

VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de omgang met artificiële intelligentie in het onderwijs – 3050 (2022-2023)	5
VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende luxeverzuij aan het einde van het schooljaar – 3267 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over onwettige afwezigheden net voor of na een schoolvakantie – 3279 (2022-2023)	9
VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het project 'Learning Inside Out' dat leerloopbaanbegeleiding aan gedetineerden aanbiedt – 3280 (2022-2023)	
VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de onzekere financiering van het project Learning Inside Out – 3305 (2022-2023)	15
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over een structureel hoogbegaafdenbeleid in het onderwijs – 3300 (2022-2023)	23
VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende aantal leerlingen dat betaalde bijles volgt – 3199 (2022-2023)	28
VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de plannen van minister Demir om de financiering van de Green Offices in het hoger onderwijs te schrappen – 3314 (2022-2023)	34
VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opmerkingen van de directeursverenigingen op het decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs – 3321 (2022-2023)	37

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het dalende aantal Vlaamse studenten in het Verenigd Koninkrijk na de Brexit en de belemmeringen die zij ondervinden
– 3323 (2022-2023)

39

**VRAAG OM UITLEG van Karolien Grosemans aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de omgang met artificiële intelligentie in het onderwijs
– 3050 (2022-2023)**

Voorzitter: de heer Jan Laeremans

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): In het licht van de opkomst van kunstmatige intelligentie en de groeiende prevalentie van de taalrobot ChatGPT is het opmerkelijk dat slechts een kleine minderheid van de scholen in Vlaanderen een duidelijk beleid heeft opgesteld met betrekking tot het gebruik van deze technologie in het onderwijs. Uit recente bevestigingen van schooldirecteuren die Het Nieuwsblad uitvoerde, blijkt dat slechts 5 procent van de scholen een beleid heeft opgesteld met betrekking tot het gebruik van ChatGPT in de klas. Dat staat in schril contrast met het feit dat heel wat leerlingen de weg naar de taalrobot hebben gevonden om hen te helpen bij huiswerk en taken, waarbij fraude met de technologie in het middelbaar onderwijs veelvuldig voorkomt.

De impact van ChatGPT op het onderwijs kan niet worden onderschat. Het is belangrijk dat scholen proactief reageren op deze ontwikkeling en ervoor zorgen dat leerlingen op een verantwoorde en ethische manier gebruikmaken van de technologie. Het ontbreken van een duidelijk beleid kan leiden tot ongewenst gedrag, zoals fraude en het ongeoorloofd gebruik van ChatGPT. De koepels hebben enkele maanden geleden al handvatten uitgestuurd, maar slechts 5 procent van de scholen heeft hier dus gevolg aan gegeven. Het is van cruciaal belang dat het onderwijsbeleid in Vlaanderen proactief reageert op de opkomst van kunstmatige intelligentie en de impact ervan op het onderwijs.

Minister, hierbij heb ik volgende vragen.

Bent u op de hoogte van de bevindingen waaruit blijkt dat slechts 5 procent van de scholen een beleid heeft opgesteld met betrekking tot het gebruik van ChatGPT in de klas?

Welke maatregelen worden genomen om scholen te ondersteunen bij het ontwikkelen van een duidelijk beleid omtrent het gebruik van ChatGPT?

Op welke manier kan de overheid ervoor zorgen dat scholen zich voldoende bewust zijn van de mogelijkheden en de risico's van ChatGPT, en dat zij in staat zijn om leerlingen op een verantwoorde manier met deze technologie te laten omgaan?

Zijn er plannen om richtlijnen of aanbevelingen uit te vaardigen met betrekking tot het gebruik van ChatGPT in het onderwijs?

Hoe kan de overheid ervoor zorgen dat scholen worden aangemoedigd om creatieve opdrachten te ontwikkelen die niet gemakkelijk door ChatGPT kunnen worden vervuld, zodat leerlingen gestimuleerd worden om zelfstandig te denken en te werken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is natuurlijk nog niet helemaal duidelijk of artificiële intelligentie (AI) ons Vlaamse onderwijs even sterk zal beïnvloeden als de introductie van het internet, maar deze nieuwe technologie is wel een aanleiding om na te denken over wat we ermee gaan doen, want het is vandaag actueler

dan ooit. U hebt een neus voor nieuws: net vandaag heeft Google zijn Bard gepresenteerd als alternatief. Er komt daar dus concurrentie, wat ongetwijfeld zal leiden tot het versterken van die technologie en nog meer investeringen op dat vlak.

In een eerdere vraag in deze commissie hebben we hierover al eens gediscussieerd. Ik gaf toen aan dat het, in plaats van artificiële intelligentie te gaan opsporen en verbannen, misschien interessanter is om te zoeken naar manieren waarop leerlingen en leerkrachten er iets mee kunnen leren en er iets uit kunnen leren. Er zijn inderdaad specifieke vaardigheden nodig om bijvoorbeeld de juiste informatie uit ChatGPT te halen en kritisch te reflecteren over de resultaten daarvan. Dat is één ding: je moet al kennis hebben om iets te kunnen opzoeken en om gericht op te zoeken. Anderzijds moet je enige kennis hebben om het resultaat daarvan kritisch tegen het licht te houden. Artificiële intelligentie, ik kan daarover getuigen, staat toch niet altijd even ver, maar dat is misschien voor de repliek.

Sowieso moeten we onszelf niets wijsmaken: het verbieden van ChatGPT is, zelfs mocht je dat nog wensen, nagenoeg onmogelijk, denk ik. Enerzijds gaat de technologie zich alsmaar meer ontwikkelen, verfijnen en verbeteren. Anderzijds zijn toepassingen die met 100 procent zekerheid kunnen aantonen of een tekst door een computer geschreven werd of niet, nog niet voorhanden. Ook de handhaving van zo'n verbod is nogal problematisch.

Scholen kunnen hun visie en aanpak rond artificiële intelligentie wel integreren in hun ruimer ICT-beleid. Dat is wel de bedoeling. We hebben met het Kenniscentrum Digisprong ook een ICT-beleidsplanner ontwikkeld, met een stappenplan met een sjabloon dat toont hoe je ermee aan de slag kunt gaan. Je kunt dat stapsgewijs uitbouwen.

Uit resultaten van de Monitor ICT-Integratie in het Vlaamse Onderwijs 3 (MICTIVO 3) en van het onderzoek Digitaal Onderwijs van de Vlaamse onderwijsinspectie blijkt dat het merendeel van de Vlaamse scholen over zo'n ICT-beleid beschikt. Dat is ook wel degelijk de vraag. Momenteel wordt in het kader van de Digisprong MICTIVO 4 volop uitgevoerd, dus we beschikken nog niet over de meest recente cijfers. We verwachten die wel in het najaar en hopen dat daar enige resultaten uit af te lezen vallen van onze Digisprong.

Het definitieve rapport van MICTIVO 4 zal in het voorjaar opgeleverd worden.

Om de visie en de aanpak rond artificiële intelligentie van scholen te verrijken en opnieuw te integreren in hun ICT-beleid had het kenniscentrum een webinar AI opgestart, met succes. Er waren vijfhonderd deelnemers. Er is ook een artikelenreeks rond het verantwoord AI-gebruik in onderwijs, waarbij ze dieper ingaan op de meerwaarde ervan, de risico's, maar ze geven ook concrete tips en tricks, concrete handvatten voor scholen.

Daarnaast loopt er ook, ondersteund door het Kenniscentrum Data & Maatschappij, een visietraject met verschillende onderwijsspelers rond verantwoord AI-gebruik in het onderwijs.

Ook voor de onderwijsnetten en -koepels is er een belangrijke taak weggelegd. Zij werkten na de lancering van ChatGPT richtlijnen uit voor scholen om ook met die technologie aan de slag te gaan.

Europa werkt momenteel aan nieuwe wetgeving ter zake, die iets strengere regels zal opleggen – dat is alleszins de veronderstelling. AI-systemen en dus ook hun leveranciers zou meer aansprakelijkheid opgelegd worden. Er is sprake van een zogenaamde Artificial Intelligence Act.

Maar wij aan de Vlaamse kant gaan via het Kenniscentrum Digisprong een en ander blijven opvolgen. Ook het nieuwe aanbod van Google zal opgevolgd en uitgetest worden door ons kenniscentrum.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Minister, dank u wel voor de toelichting. Artificiële intelligentie bestaat inderdaad wel al langer in het onderwijs. Zelf moet ik zeggen dat ik er niet zo veel over wist. Maar als je dan bij je kinderen te rade gaat, is het soms verontrustend hoeveel er mogelijk blijkt. Leerlingen kunnen wiskundeoefeningen laten maken door een slimme luidspreker, Photomath gebruiken om moeilijkere wiskundeoefeningen op te lossen, Google Lens gebruiken om een Franstalig boek volledig in het Nederlands te lezen, dieren en planten identificeren met ObsIdentify en, zoals vanochtend, aangekondigd is er ook die Google Bard. De opkomst van ChatGPT heeft die evolutie versneld. Ik denk ook dat dat verbieden niet het antwoord is. Dat is volgens mij onmogelijk, maar scholen moeten daar zeker een visie en een aanpak rond uitwerken. Het is inderdaad zo dat dat geïntegreerd kan worden in dat ICT-beleid. Ze moeten ook absoluut niet van nul beginnen. Er is een stappenplan, een sjabloon. Ik verneem hier ook dat er heel wat info en webinars zijn en dat de koepels ook richtlijnen uitgevaardigd hebben. Ik denk dat dat goed is, want we zullen vooral die nieuwe technologieën verstandig moeten inzetten, maar we zullen ook waakzaam moeten zijn om fraude op te sporen.

De voorzitter: Mevrouw Yalçin heeft het woord.

Hilâl Yalçin (cd&v): Collega Grosemans, ik ben u zeer dankbaar dat u de vraag gesteld hebt over het verontrustende. Ik denk dat dat een logische reactie is van ons, van een generatie die wat ouder is, die daar iets verder van afstaat. Ik heb dat gevoel ook heel sterk als ik zie wat mijn kinderen van 14 en 12 jaar allemaal met de computer kunnen. Ik denk dat dat is omdat we het niet kennen. We moeten daar een manier gaan zoeken – daar treed ik jullie allebei bij – want die artificiële intelligentie is wel de realiteit.

Experts vergelijken het effectief met de ontdekking van de elektriciteit en alle gevolgen en ontwikkelingen die dat met zich meegebracht heeft. Die ontwikkelingen gaan razendsnel, die worden exponentieel genoemd. Het is ook moeilijk in te schatten waar we over een paar jaar gaan staan.

Sam Altman, de oprichter van openAI, de start-up achter ChatGPT zegt ook dat artificiële intelligentie een omwenteling in het onderwijs zal teweegbrengen. Het is zeker voor Vlaanderen belangrijk om deze ontwikkelingen van nabij te volgen. Het is duidelijk dat er in de toekomst meerdere sectoren doordrongen zullen zijn van AI. Daarom kunnen we nu absoluut niet achterlijven. We moeten onze leerlingen op de best mogelijke manier voorbereiden op de toekomst. Onze leerlingen én leerkrachten – dat mogen we niet vergeten – moeten kunnen omgaan met deze ontwikkeling. Ze moeten kunnen begrijpen hoe AI werkt, hoe die technologie werkt, maar evengoed de risico's en de ethische aandachtspunten kennen.

Het is inderdaad zo dat AI alles in zich heeft om een meerwaarde te kunnen zijn op onze scholen. We hebben het heel vaak over de planlast. Als je een beetje dieper duikt in het onderwerp, zie je effectief dat die technologie een positieve invloed kan hebben op de leerpraktijk en dat die je als leraar en als schooldirectie kan ondersteunen en ontzorgen. AI heeft ook het potentieel om de leerervaringen van leerlingen bijvoorbeeld persoonlijker te maken, beoordelingen te automatiseren, automatisch feedback te geven en sneller leerproblemen te identificeren.

Heel wat landen gaan ook volop voor de integratie van AI in hun onderwijs-systeem. Het Japanse ministerie van Onderwijs is natuurlijk een beetje veraf van ons, maar je merkt wel dat Aziatische landen heel hard op AI aan het inzetten zijn. Die hebben een aantal richtlijnen overgemaakt aan alle scholen om hierop volop in te zetten. Het begrijpen van AI en deze tools kunnen gebruiken, is effectief essentieel in de voorbereiding van hetgeen ons staat te wachten in de toekomst. Het is een pleidooi van mij om effectief de ontwikkelingen rond artificiële intelligentie te durven omarmen, ons uiteraard bewust zijnde van de uitdagingen die dat met zich meebrengt, maar we moeten onze samenleving wel klaarmaken voor die AI-omwenteling.

Als je een beetje op het internet surft, dan kom je enorm veel websites tegen die lesmateriaal aanbieden – het is ongelooflijk, ik schrok er ook heel hard van – rond AI gelinkt aan eindtermen en aan leerplandoelen. Er zijn er heel veel. Er is dus heel wat materiaal. Minister, we hebben heel wat hogescholen en universiteiten waar je een bacheloropleiding Artificiële Intelligentie kunt volgen. Dat is vrij nieuw, maar is het misschien een gedacht om met de expertise die zij daar zullen opbouwen via onderzoek en ontwikkeling, een directe link te maken met onze scholen, zodanig dat ze elkaar wat kunnen bestuiven? Ik vermoed dat we anders met twee snelheden te maken gaan hebben, en dat kan nefast zijn.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Op zich is technologie nooit goed of slecht. Het is hoe je ermee omgaat. Het zal dus zaak zijn om hier op een goede manier mee om te gaan. Daarnaast denk ik wel dat alertheid op haar plaats is, ook al omdat een aantal ontwikkelaars van AI zelf heel kritisch staan tegenover wat aan het gebeuren is. Dat gezegd zijnde, minister, zal AI sowieso haar plaats kennen in het onderwijs. Het is misschien ook kwestie van te proberen om daar voorop te lopen. Op welke manier volgt u als beleidsmaker, of uw regering, de ontwikkelingen van AI op? Is dat een werkgroep? Is dat een expertencommissie? Op welke manier gebeurt dat?

Jan Laeremans (Vlaams Belang): Ik wou zelf ook nog even de vraag stellen of er op dat vlak samengewerkt wordt met Smartschool, dat toch de grootste speler is voor onze scholen. Zij hadden ook al iets ontworpen om plagiaat tegen te gaan. Dat komt dan uit de universitaire wereld. In hoeverre hebben zij al stappen gezet? Ik neem aan van wel. Dat zou toch het best ook betrokken worden bij ons beleid ter zake, denk ik.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Aan Vlaamse kant moet de centrale speler het Kenniscentrum Digisprong zijn en blijven, een jonge speler. Dat moet echt de verspreider zijn van kennis en informatie. Ik vind het een goede suggestie om ook eens te kijken richting hogescholen, hoe we ook de recent goedgekeurde opleidingen artificiële intelligentie, ook deel uitmakend van het Voorsprongfonds, in het kader waarvan er ook verschillende projecten zijn ingediend, kunnen ontsluiten richting de klaspraktijk. Ik denk dat daar inderdaad heel wat in zou kunnen zitten om het werk misschien wat aangenameer te maken voor de leerkrachten.

Het is natuurlijk een serieuze evolutie. Zoals u terecht opmerkt: onbekend maakt onbemind. Het is een beetje zoals confederalisme. (*Gelach*)

Om u maar te duiden dat we er nog niet helemaal zijn, een beetje anekdotiek. Ik was recent in een school in Ninove. Ik kwam binnen in een klasje met een scherm met artificiële intelligentie waar de kinderen en jongeren vragen aan mochten stellen, meer bepaald aan Albert Einstein, die tot leven was gewekt en die allerhande vragen kon beantwoorden over kwantumtheorieën en dergelijke

meer. Ik mocht vervolgens ook een vraag stellen. Van dat kwantumgedoe heb ik ook niet veel verstand, en dus vroeg ik de nieuwbakken Albert Einstein dan maar wat hij vond van De Haan. Daar kwam eigenlijk geen antwoord op. Dan vroeg ik wat hij vond van de gemeente De Haan, waarop de betrokkene ontkende daar ooit geweest te zijn, terwijl ik zeker weet dat hij effectief een tijd in De Haan verbleven heeft. Daar staat ook een gedenkplaat. Ofwel zijn dat oplichters. Om maar te zeggen: het focuste heel erg op het wetenschappelijke, en dat was een vraag die een beetje 'à côté de la plaque' was. Hij ontkende formeel dat hij daar ooit geweest was. Om maar te zeggen dat het nog onvolkomen technologie is. Ook als waarschuwing aan eenieder vond ik het boeiend om aan de jonge gasten mee te geven dat ze er niet blind op mogen vertrouwen. Je moet ook altijd beschikken over de nodige basiskennis en kritische reflectie om om te gaan met de resultaten van artificiële intelligentie.

De voorzitter: Mevrouw Grosemans heeft het woord.

Karolien Grosemans (N-VA): Ook een verhaaltje: ik heb deze vraag opgesteld met ChatGPT, omdat ik natuurlijk ook eens wilde zien hoe het in zijn werk ging. Het opstellen van die vraag heeft ongeveer 10 seconden geduurd. *(Opmerkingen van minister Ben Weyts)*

Ik ben daar heel open over. Ik heb nu ook een heel spijtige mededeling aan mijn medewerker. *(Gelach. Opmerkingen)*

Grapje, Tom. Neen, ik vond het eigenlijk wel vrij goed en heel snel. Je kunt ook verschillende rollen vervullen, bijvoorbeeld: je bent journalist, of je bent lid van de commissie Onderwijs en je stelt een vraag aan de minister. Je geeft instructies. Dat is heel straf. Maar het is wel zo dat je altijd kritisch moet blijven en niet blind mag vertrouwen, want achteraf zag ik wel bij vraag 3 "Op welke manier kan de overheid ervoor zorgen..." en bij vraag 5 "Hoe kan de overheid ervoor zorgen...". Dat is toch minder 'ik'. Ik vond het een linkse ChatGPT, maar goed. *(Gelach. Opmerkingen)*

Ik vond het toch interessant, en ik heb het zo laten staan. Dank u wel in ieder geval.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Koen Daniëls aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende luxeverzuim aan het einde van het schooljaar – 3267 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over onwettige afwezigheden net voor of na een schoolvakantie – 3279 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, elk jaar zien we bij het einde van het schooljaar hetzelfde fenomeen: leerlingen die op reis vertrekken nog voor de laatste schooldag is gepasseerd. Dat aantal neemt blijkbaar toe. Zo wordt vastgesteld dat er in juni 2022 11.142 kinderen, of 2,4 procent van de Vlaamse leerlingen in het lager onderwijs, op reis vertrokken in de laatste week van het

schooljaar. In het schooljaar 2018-2019 was dit percentage nog 1,9 procent. Ook dit schooljaar zien we dit fenomeen. Scholen omschrijven dat als een teken van weinig respect voor de leerkrachten. Minister, u hebt er ook al op gewezen dat het schooljaar duurt tot de laatste schooldag.

Nu, ik denk dat de eerlijkheid ons ook gebiedt te zeggen dat het een wat ambivalente situatie is. De laatste week van het schooljaar krijgen ouders immers te horen, soms ook in de lagere school, dat die week wordt gebruikt om de banken te poetsen, film te kijken of veel buiten te spelen op de speelplaats. Inhoudelijk komt er eigenlijk geen of heel weinig leerstof aan te pas. Collega's, ik maak bewust een onderscheid tussen secundair onderwijs en lagere scholen, omdat we in secundair onderwijs veelal nog met deliberaties en met verschillende examenvormen zitten. Maar ook daar zien we dat de leerlingen in die laatste week thuis zijn en dat er op zich geen activiteiten meer gepland zijn, enkel nog het rapport ophalen.

In het kader van het lerarentekort en de huidige toenemende leerachterstand lijkt het ons wel cruciaal om de lestijd zo maximaal mogelijk te gebruiken. Begrijp me niet verkeerd, ik zeg hier niet dat er geen tijd mag zijn voor deliberatie of andere curriculaire activiteiten, die niet echt les zijn, maar andere zaken die ook bijdragen tot de ontwikkeling van kinderen – die nog altijd een meerwaarde hebben om te leren. Enerzijds is het onderscheid tussen schooltijd en vakantie er wel nog altijd. En het is ook belangrijk dat we ouders een reden geven om niet vroeger op vakantie te vertrekken, want als we zeggen dat die laatste week er alleen is om het rapport af te halen, geeft dat ons en de scholen weinig kracht om te zeggen dat die week toch nog zinvol is, hetzij pedagogisch, hetzij sociaal.

En dus, minister, heb ik toch de volgende vragen. Hoe staat u tegenover het feit dat de laatste week van het schooljaar gebruikt wordt om te spelen of op te ruimen en dat ouders dat dan gebruiken als argument om vroeger op reis te vertrekken? Waarbij de scholen dan weer zeggen dat ze de laatste week niets meer doen, want ze hebben niet meer alle ouders daar. Wat ze dan nog zouden geven of doen, heeft geen effect. Die twee zaken grijpen dus in op elkaar en versterken elkaar. Op welke manier kunnen we die twee fenomenen, die op elkaar ingrijpen, afremmen? Hoe kan ervoor gezorgd worden dat de schooltijd maximaal gebruikt wordt, zodat ouders minder geneigd zijn om reeds op vakantie te vertrekken? Kunt u, samen met de partners, misschien een inspiratiegids maken voor activiteiten in de laatste week? Ik stel vast dat Stichting Vlaamse Schoolsport (SVS), maar ook andere, externe organisaties, worden aangewend in die laatste week om – bijvoorbeeld in het secundair, wanneer er deliberaties zijn – toch nog activiteiten te doen, sociale activiteiten, ruimere activiteiten, met leerlingen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Ik heb een gelijkaardige vraag over de onwettige afwezigheid voor en na een schoolvakantie. Steeds meer leerlingen zijn in de weken net voor of na een schoolvakantie onwettig afwezig, zo berichtten de media een paar weken terug. Cijfers voor de laatste week van dit schooljaar zijn nog niet beschikbaar – misschien kunt u daar een tipje van de sluier oplichten, minister – maar scholen signaleren dat de stijgende trend zich voortzet. In de laatste week van het schooljaar 2018-2019 was gemiddeld 1,9 procent van de leerlingen in het lager onderwijs onwettig afwezig. Drie jaar later, in de laatste week van juni 2022, ging het al om 2,4 procent of 11.142 kinderen.

Volgens socioloog en spijbelexpert Gil Keppens is de groep leerlingen die net voor of na de schoolvakanties onwettig afwezig is, een heel heterogene groep, maar

iedereen doet het grotendeels om dezelfde reden: de reistickets zijn goedkoper buiten de schoolvakanties. Ook zou de coronacrisis nog altijd een effect hebben, in die zin dat het aantal problematische spijbelaars sindsdien ook gestegen is.

Vandaar de volgende vragen, minister. Hoe kijkt u naar de stijgende trend van leerlingen die net voor of net na een schoolvakantie onwettig afwezig zijn? Gebeurde er al een analyse van de cijfers van de onwettige afwezigheden tijdens de weken voor en na elke schoolvakantie? Welke conclusies werden daaruit getrokken? Ging u eerder al in gesprek met de koepels van ouderverenigingen om deze problematiek aan te kaarten? Hoe zult u scholen ondersteunen om luxeverzuim te helpen tegengaan?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is duidelijk: elk kind dat is ingeschreven in een erkende Vlaamse school, wordt geacht aanwezig te zijn van de eerste tot en met de laatste dag van het schooljaar. Op reis gaan buiten de schoolvakanties kan op geen enkele manier worden beschouwd als een vorm van gewettigde afwezigheid. Elk geval van luxeverzuim is een vorm van spijbelen en elk geval van spijbelen is er een te veel. Zeker in tijden waarin we bekommerd zijn om de onderwijskwaliteit en om leerachterstand kunnen we ons dat niet permitteren.

Het kader rond de opvolging van problematische afwezigheden past binnen het beleid op leerlingenbegeleiding van elke school in Vlaanderen. Scholen zijn in eerste instantie verplicht om de exacte reden van de vastgestelde afwezigheid na te gaan en in communicatie te treden met de betrokken leerling en/of de ouders vanaf de eerste geregistreerde afwezigheid. Maar hoewel het registreren en opvolgen van afwezigheden in de eerste plaats een taak van de school is, moeten we er ook rekening mee houden dat evaluatieperiodes bijzonder veel tijd en energie vergen van scholen. Dat is gewoon de realiteit.

De lesdagen tussen het laatste examen en het begin van de vakantie worden in het secundair onderwijs als evaluatiedagen beschouwd, tenzij op die dagen onderwijsactiviteiten worden georganiseerd. Tijdens evaluatiedagen kunnen scholen kiezen voor een regeling waarbij de leerlingen enkel tijdens examens, proeven of evaluatiegesprekken op school aanwezig moeten zijn. Als de ouders niet akkoord gaan met de beperkte aanwezigheid van hun kind op school, dan is de school ertoe verplicht om in opvang te voorzien zoals op gewone lesdagen. Een zinvolle invulling van de opvang van leerlingen kan er natuurlijk ook toe bijdragen dat ouders daar maximaal gebruik van maken en dat ze die optie benutten. Ik denk dat scholen dat het beste kunnen aanmoedigen door ouders en leerlingen te betrekken bij de keuze van invulling van die opvang in die laatste week. Daarom is het schoolbestuur verplicht om vooraf over de invulling van de opvang te overleggen met de schoolraad. Het is misschien interessant om er in die periode ook voor te zorgen dat het een attractief aanbod betreft, met pedagogische meerwaarde, waardoor je het ook aantrekkelijker maakt voor iedereen om er gebruik van te maken en om te motiveren in functie van de activiteit in kwestie.

In het basisonderwijs kunnen scholen trouwens enkel op de laatste schooldag voor de zomervakantie de lessen een halve dag schorsen om bijvoorbeeld oudercontacten te kunnen inrichten. De regelgeving is dus duidelijk onderscheiden, maar ze biedt wel de nodige ruimte aan scholen om de onderwijstijd zoveel als mogelijk in te vullen met onderwijsactiviteiten, zowel in het basis- als in het secundair onderwijs. Ik raad alle scholen dan ook ten zeerste aan om die onderwijstijd zo maximaal mogelijk te benutten, en om ouders dus ook niet de mogelijkheid of het argument te bieden om te kunnen zeggen: "We kunnen vroeger op vakantie vertrekken, want er wordt toch geen pedagogische meerwaarde meer aangeboden." Dat moeten we vermijden.

Inderdaad, wij vinden het geen uiting van respect namens de ouders ten opzichte van de leerkrachten, maar we moeten ook zo maximaal mogelijk vermijden dat de kat bij de melk wordt gezet, en zorgen dat er geen aanleiding of excuses of drogredenen gecreëerd worden om voor zichzelf te kunnen verantwoorden waarom men het nuttige aan het aangename koppelt.

De ouderlijke verantwoordelijkheid is in dezen dus ook wel essentieel. Het gaat tenslotte over spijbelen, en over het naleven van afspraken. Ik denk dat je als ouder ook goed moet beseffen dat, wanneer je zelf de boodschap geeft aan je kind, aan de leerling, dat een beetje spijbelen best oké is, en dat een beetje de regels overtreden best oké is, je heel het nut van regels en afspraken in twijfel trekt. Die attitude geldt dan zowel voor de laatste vakantieweek als voor andere dagen, en dan ga je zelf ook de waarde van lestijd in twijfel trekken.

Ik vind het daarom ook belangrijk om te benadrukken dat de engagementsverklaring die wordt aangegaan bij het ondertekenen van het schoolreglement door de ouders, geen vrijblijvend gegeven is. Het ondertekenen van het schoolreglement bij de inschrijving van een leerling impliceert automatisch dat ouders zich akkoord verklaren met die afspraken en zich ook verbinden betreffende de naleving van die bepaling.

Ik vind meer dan ooit dat ouders verantwoordelijk moeten worden geacht voor het maximaliseren van de onderwijskansen, dus dat ze zelf nog iets meer doen boven op de inspanningen van de school. In dezen is het omgekeerde het geval, namelijk dat de inspanningen van de school straal genegeerd worden. We moeten bekijken hoe we een stap verder kunnen gaan dan louter die engagementsverklaring om ouders daartoe aan te zetten.

Ik heb daaromtrent al actief met ouderkoepelverenigingen samengezeten. In de vorige beheersovereenkomst, dus de eerste die ik heb kunnen sluiten in 2019 en die tot 2021 loopt, was er actief aandacht voor de preventie van spijbelen en schooluitval. In het kader van de nieuwe beheersovereenkomst, die van 2022 tot 2024 loopt, hebben de ouderkoepelverenigingen zich opnieuw geëngageerd om te werken rond spijbelen en schooluitval. Daarnaast is het hun taak om in dat kader te sensibiliseren en ouders rechtstreeks aan te spreken over het belang van voldoende of regelmatige aanwezigheid van hun kinderen en het voorkomen van spijbelgedrag via hun geijkte communicatiekanalen. Ik denk dat daar nog marge voor verbetering is, maar we moeten scholen ook diets maken dat zij er alle baat bij hebben om die laatste week meer gestalte te geven aan de invulling, zeker in samenspraak, via de schoolraad, met de leerlingen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Minister, bedankt voor uw antwoord en duidelijke boodschap. Elke vorm van spijbelen is er een te veel. Dat is een verantwoordelijkheid van de ouders, en er is geen enkele verzachtende omstandigheid waardoor een beetje spijbelen oké zou zijn. Als ik denk aan het latere leven, kun je op je werk ook niet zeggen dat je vandaag niet komt werken omdat het wat minder gaat. Je kunt ook niet twee dagen onwettig afwezig zijn omdat je dan goedkopere tickets kunt kopen. Minister, dat signaal is absoluut belangrijk en duidelijk.

Maar het is ook belangrijk om aan de school het signaal te geven daar niet aan toe te geven en om in die laatste week niet de redenering te maken om niets te organiseren omdat er veel afwezigheden zijn. Er zijn scholen die zeggen dat ze de eerste week van september inhoudelijk niet veel doen, doordat een aantal leerlingen nog op vakantie zijn. Dat is natuurlijk de kat bij de melk zetten, en dat moeten we niet doen, net zoals u zegt.

Het is dus een signaal aan de scholen om de laatste week te gebruiken om nog zinvolle zaken te doen en met de schoolraad afspraken te maken. Ik vind het goed dat u de ouderkoepelvereniging betreft bij preventie van spijbelen en schooluitval en dat zij daar ook hun verantwoordelijkheid nemen naar de ouders, en niet altijd extern attribueren. De ouders moeten ervoor zorgen dat het kind er is. Ik herinner me het debat over het inkorten van de schoolvakantie. Laat ons op zijn minst alle schooltijd die er is, maximaal gebruiken door er te zijn en elke dag een zinvolle invulling te geven. Als we dit signaal vanuit deze commissie kunnen geven, over meerderheid en oppositie heen, dan zal dat een niet onbelangrijk signaal naar volgend jaar toe zijn.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Bedankt voor uw antwoord, minister. Ik kan eigenlijk aansluiten bij de reactie van collega Daniëls. Het is belangrijk om de onderwijstijd maximaal te benutten. Respect voor onderwijs vanuit de ouders is belangrijk, maar het is ook nodig dat men vanuit de school zelf een goed en degelijk aanbod heeft, ook in die laatste weken.

Ik denk dat er ook in het secundair nog kansen zijn, eventueel in samenwerking met lokale besturen. Er is zoveel vrijwilligerswerk te doen, dus ik denk dat men van alles kan bedenken dat een pedagogische meerwaarde heeft. Er zijn een aantal mooie voorbeelden die ik zeker in de kijker zou zetten.

Wat de engagementsverklaring betreft, denk ik dat het belangrijk is om te duiden dat als ouders een handtekening zetten, dat niet zomaar een vrijblijvende handtekening is, maar dat men daarmee een verbintenis aangaat met de school en dat dat ook betekent dat het kind aanwezig is op de momenten dat het aanwezig moet zijn. Het is goed dat er wordt samengewerkt met de ouderkoepelverenigingen. Ik hoor u zeggen dat er nog marge is voor verbetering. Kan dat concreter worden gemaakt? Wat bedoelt u daar exact mee en waar denkt u dan precies aan?

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): Ik herinner mij dat dat, toen we zelf nog op school zaten, ook vaak gebeurde. Ik zie dat vandaag nog altijd. Ik zie bijvoorbeeld in het lager onderwijs heel veel kinderen die in de voorlaatste weken en de week daarvoor allerlei herhalingstoetsen krijgen. Die krijgen daar ook een apart rapport van na het derde en vierde studiejaar. Dan hebben ze gedurende die tijd als jonge gastjes extra inspanningen moeten doen. Dan wil men het in die laatste weken wat rustiger en speelser aanpakken richting de vakantie, wat ik langs de ene kant begrijp.

Tegelijk zijn de meeste leerkrachten nog bezig, ofwel met het verbeteren, ofwel met ouderavonden te organiseren. Dat moet ook allemaal tijdens die laatste week. Dat gebeurt dan 's morgens, 's middags en 's avonds, om iedereen binnen te krijgen. Je moet ook tegenwoordig rekenen dat als je twintig leerlingen in je klas hebt, de kans reëel is dat je dertig of meer ouders in je klas krijgt, om de eenvoudige reden dat er heel veel gescheiden koppels zijn.

Als je dan mensen hebt die inderdaad een dagje vroeger vertrekken, is dat dan compleet onbegrijpelijk? Ik moet u eerlijk zeggen: ik vind spijbelen ook verkeerd, maar ik zie dat minder als spijbelen dan het typische spijbelgedrag tijdens het jaar, waarbij er veel verloren gaat, omdat alles dan al gedaan is.

Ofwel moeten we naar een ander systeem, waarbij je inderdaad een extra invulling geeft aan de laatste dagen, maar normaal gezien valt alles na die examens wat stil. Dat is gewoon de realiteit. Ofwel moet je kijken in welke mate

je die laatste dagen gebruikt om met zorgleerkrachten in te zetten op het extra bijspijkeren van wat er tijdens de herhalingstoets naar voor gekomen is, en op het voorbereiden op vakantietaken, om de leerlingen die achterlopen in een juiste richting te duwen en ze al een voorbereiding te geven om tijdens de zomer aan te werken.

Maar als het gewoon gaat over een dagje naar de zoo gaan, of een dagje dit of dat, dan moet ik u eerlijk zeggen dat ik het niet compleet onbegrijpelijk vind dat mensen zeggen dat ze twee dagen vroeger vertrekken, de helft van de prijs betalen en geen files hebben. Dat is niet compleet onlogisch. Tenzij we daar inderdaad met de verschillende inrichtende machten over van gedachten wisselen, vind ik dat niet zo'n absurd idee.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat ik bedoelde met verbeteringsmarge, ging niet over de samenwerking met de ouderkoepelvereniging, maar eigenlijk in concreto had ik het meer over het uitwisselen van goede praktijken, het kenbaar maken daarvan. Ik denk dat er wel mogelijkheden zijn, met enige zin voor creativiteit.

Er zijn heel veel scholen die dat ook effectief doen, die van die gelegenheid gebruikmaken om er bijvoorbeeld voor te zorgen dat de vijfde en zesdejaars geresponsabiliseerd worden, zodat zij ook eens mogen lesgeven aan de leerlingen uit een lager jaar, zodat je het mogelijk maakt dat de derdejaars uitleggen aan de tweedejaars waaraan ze zich mogen verwachten in het volgende schooljaar, waarop ze moeten letten, zodat ze voor zichzelf de denkoefening kunnen maken over wat voor hen de grootste verandering was in de overgang van het ene naar het andere jaar, zodat ze kunnen nadenken wat tips en tricks zijn die zij kunnen meegeven. Ik zeg maar wat.

Het is misschien ook een mogelijkheid om kennis te maken met het lokale verenigingsleven, sportclubs, en hun aanbod. Het is misschien ook een mogelijkheid in die week om aan de slag te gaan met sportkompassen, bijvoorbeeld in het basisonderwijs, of om te participeren aan een talentcenter, wat we nu hebben ontwikkeld in de tweede graad secundair onderwijs. Er zijn dus wel wat mogelijkheden.

Dat is maar een beperkte denkoefening, natuurlijk. Ik denk dat heel wat schoolexperten op dat vlak nog veel creatiever zijn. Maar we proberen dus vooral in die richting, om een positief aanbod te formuleren dat inderdaad niet klassiek schools is, dat boeiend is, en waarbij je misschien de leerlingen zelf enige verantwoordelijkheid kunt geven, en dan zeker in de derde graad secundair onderwijs.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Dank u wel, minister. U eindigt met mijn derde vraag, of u samen met de partners kunt voorzien in een inspiratiegids voor activiteiten in die laatste week. Ik denk dat dat echt zinvol kan zijn, want ik zie op scholen zeer interessante zaken. Ik heb een school gezien die bijvoorbeeld een quiz had georganiseerd met leerlingen uit verschillende graden lager onderwijs, een quiz gebaseerd op de leerstof, maar ook met praktische oefeningen in voor de gasten van het zesde jaar die naar het technisch onderwijs gingen. Het was dus niet alleen denkwerk, maar ook zaken rond tekenen, muziek, lichamelijke opvoeding en techniek. Die quiz was eigenlijk een grote herhaling, zonder dat de leerlingen doorhadden dat het een grote herhaling was. Ik zie ook scholen die van alles rond sport doen, in elk geval zaken die de leerlingen niet willen missen als de ouders zeggen dat ze een dag vroeger gaan vertrekken. Dat zie ik in een aantal scholen en dat geeft ook het signaal aan ouders. Voor mij gaat dat rond bewustmaking over die laatste schooldagen, want wij doen hier ook de oproep

dat ouders op oudercontacten en rapportafhalingen zijn. Ouders die zeggen dat ze er niet naartoe gaan omdat het enkel om dat rapport af te halen en voor dat oudercontact is, missen we dan opnieuw. Dat is ook heel frustrerend voor scholen en voor leerkrachten die er hun tijd in steken. Ik denk dat we daar op de twee zaken moeten inzetten, minister. We moeten voortgaan op de ingeslagen weg en het voorstel dat ik deed rond de inspiratiegids waarmaken.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, ik ga er zeker mee akkoord om die good practices te bundelen. Ik kan al een voorbeeld meegeven. Bij ons hebben we bijvoorbeeld het deeltijds kunstonderwijs dat dan ook de deuren openzet of naar de scholen zelf toestapt om daar een kennismaking te realiseren. SportKompas kan inderdaad ook hetzelfde. Misschien is het een ideetje om onze onderwijsambassadeur aan het werk te zetten en al die good practices te bundelen.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Loes Vandromme aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het project 'Learning Inside Out' dat leerloopbaanbegeleiding aan gedetineerden aanbiedt – 3280 (2022-2023)

VRAAG OM UITLEG van Johan Danen aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de onzekere financiering van het project Learning Inside Out – 3305 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, het stond de voorbije dagen al uitgebreid in de kranten, maar een tijdje geleden, op 2 maart 2023 om precies te zijn, hadden we het in deze commissie ook over onderwijs in detentie. Met de commissie Onderwijs brachten we ook een werkbezoek aan de gevangenis van Antwerpen, waar we getuige waren van de waardevolle impact van het onderwijsaanbod in gevangenis. Vocvo, het Vlaams Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs, dat onder andere onderwijs in detentie coördineert, kon alvast mooie resultaten voorleggen. Collega's, ik denk dat ik hier in naam van iedereen mag spreken als ik zeg dat we echt wel allemaal onder de indruk waren van het positieve effect van Learning Inside Out (LIO). Ondertussen werd tussen Vocvo en de Vlaamse overheid een meerjarige beheersovereenkomst opgemaakt met een looptijd tot eind 2026. De opdracht van Vocvo is ook decretaal verankerd via het decreet Volwassenenonderwijs.

Anders is het gesteld met het LIO-project, zo vernemen we. Het LIO-project wordt getrokken door de Leerwinkels en biedt individuele leerloopbaanbegeleiding aan gedetineerden aan. Tijdens deze begeleiding zet men specifiek in op heroriëntering, ondersteuning bij praktische drempels om tot leren te komen en het bouwen van een brug naar buiten de gevangenis, niet om te ontsnappen, maar om beter te integreren in de samenleving.

Recent vernam Vocvo dat de financiële steun van de afdeling Europese programma's van het Departement Werk en Sociale Economie (Europa WSE) voor het LIO-project definitief eindigt op 31 december 2023. Dat zou meteen ook het einde van dit project betekenen. In diezelfde commissievergadering in maart

hield ik nog een pleidooi voor het verderzetten van LIO, want ook hiervoor zijn heel mooie resultaten geboekt. Als ik het goed heb, waren er heel veel mensen die daarop aansloten. Over de hele projectperiode, sinds de start ervan in 2017 tot nu, gaat het in totaal om 4087 gedetineerden die individueel begeleid werden in het kader van hun leertraject. In het schooljaar 2022-2023 bereikte men 1444 nieuwe gedetineerden in het kader van een leervraag.

Belangrijk in dezen is ook het feit dat u zich via het strategisch plan hulp- en dienstverlening aan gedetineerden engageerde om uit te zoeken welke de mogelijkheden en randvoorwaarden zijn om tot een structurele inbedding van leertrajectbegeleiding in gevangenissen te komen.

Daarom heb ik volgende vragen.

Wat is uw reactie op het feit dat er vanaf 2024 geen Europese ondersteuning meer komt voor de LIO-trajecten? Laat u het daarbij?

Gaf u ondertussen al opdracht tot het beloofde onderzoek naar de mogelijkheden en randvoorwaarden om tot een structurele inbedding van de leertrajectbegeleiding in gevangenissen te komen? Zo ja, wanneer mogen we daar resultaten van verwachten? Zo neen, waarom niet?

Hoe zult u de opgebouwde expertise borgen en ervoor zorgen dat de waardevolle werking van de leerloopbaanbegeleiding in gevangenissen voortgezet kan worden?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Het LIO-project biedt individuele loopbaanbegeleiding aan in onze gevangenissen. Sinds 2017 ontvangt dit project steun van Europa WSE. Vocvo is hiervan de trekker. Recent heeft Vocvo vernomen dat de financiële steun van Europa WSE voor het LIO-project zal eindigen op 31 december 2023. Dat is jammer, want het LIO-project heeft gedurende deze periode duidelijk zijn meerwaarde bewezen.

Collega Vandromme verwees er al naar: we zijn op werkbezoek geweest in de gevangenis in februari en waren daar getuige van de impact van het LIO-project. Ik denk dat u terecht zei dat iedereen daar wel van onder de indruk was. Ook de resultaten waren eigenlijk wel indrukwekkend. U hebt ze ook even vernoemd. Als ik zie dat ze in het schooljaar dat net afgelopen is, alleen al 1444 nieuwe gedetineerden betrokken hebben, is dat toch wel een grote stap die gezet wordt. Er werden ook 137 trajecten gefaciliteerd bij de Examencommissie. Ik merk op dat heel wat mensen in de gevangenis geen diploma secundair onderwijs hebben, en via dat project kunnen ze dat wel halen. Nog een aantal anderen hebben hun diploma secundair onderwijs gehaald of hebben bij een centrum voor volwassenenonderwijs (CVO) een opleiding gevolgd, of een bachelor- of masteropleiding. Over de hele periode werden meer dan vierduizend gedetineerden door het LIO-project geholpen. Het stopzetten zou oneer doen aan iedereen die zich hiervoor inzette, maar ook een negatief effect hebben op de veiligheid van onze samenleving. Het is ook zo – dat blijkt uit onderzoek – dat gedetineerden die een opleiding hebben gevolgd, meer kans hebben op de arbeidsmarkt wanneer ze vrijkomen en dat de kans op recidive veel minder groot is.

Het is voor mij ook niet duidelijk hoe de positieve resultaten en het succes van het LIO-project kunnen worden voortgezet en versterkt. Met het wegvallen van de middelen van Europa WSE staat namelijk de opdracht van de leertrajectbegeleiding in de gevangenissen op de helling.

Ik maak me daar erg veel zorgen over, zoals collega Vandromme, en ik zou dan ook graag volgende vragen beantwoord zien.

Erkent u de positieve impact van dit project? Welke plannen hebt u met dit project, nu de financiële steun van Europa WSE afloopt?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er wordt wel veel op een hoopje gegooid. Heel de discussie rond LIO heeft geen impact op het aanbieden van onderwijs in de gevangenen. Sommigen denken nu dat er dus geen onderwijs meer wordt verstrekt in de gevangenen. Neen, het aanbod dat via LIO wordt gedaan, is eigenlijk van een andere orde, als het gaat over het aanbieden van onderwijs in de gevangenen. Dat is belangrijk, ook in functie van het beperken van recidive en het bevorderen van re-integratie. Daarvoor hebben we een specifieke partner, namelijk het Vlaams Ondersteuningscentrum voor het Volwassenenonderwijs, beter gekend als Vocvo.

Vanuit het beleidsdomein Onderwijs voorzien we financiering voor onderwijs aan gedetineerden, en niet weinig. Ik heb er zelfs voor gezorgd dat dat budget is opgetrokken. Dat wordt gebruikt voor het inrichten van onderwijsaanbod in de gevangenen. Anderzijds wordt Vocvo ook gefinancierd voor de inzet van onderwijscoördinatoren in elke gevangenis om het onderwijsaanbod te organiseren en te faciliteren. Voor die laatste opdracht kreeg Vocvo in 2023 1,1 miljoen euro. Voor volgend jaar heb ik de middelen opgetrokken naar 1,4 miljoen euro, of 1.416.000 euro om precies te zijn.

Uiteraard streven we ernaar om het onderwijsaanbod in de gevangenen continu te verbeteren. Daarom heb ik ook een externe audit laten doorvoeren met betrekking tot de dienstverlening van Vocvo in de gevangenen. Daaruit bleek dat Vocvo ter zake over een unieke expertise beschikt. Die expertise willen we absoluut blijven inzetten voor het voorzien van onderwijs aan gedetineerden.

Verder stelde de audit dat Vocvo nood heeft aan wat meer zekerheid en langetermijnperspectief. Daar zijn we ook aan tegemoet gekomen. We hebben voorzien in een meerjarige beheersovereenkomst van 1 januari van dit jaar tot 31 december 2026. Dat is toch een ruime periode, waarin men zich verzekerd weet van een vaste stroom aan middelen, met duidelijke doelstellingen, outputindicatoren en resultaatsverbintenissen.

De dienstverlening in de gevangenen, los van Onderwijs, is natuurlijk een gedeelde verantwoordelijkheid op regeringsniveau. Je hebt de Vlaamse minister van Justitie en Handhaving, die verantwoordelijk tekent voor de coördinatie van het strategisch plan voor hulp- en dienstverlening aan gedetineerden. Vanuit Onderwijs staan wij in voor het onderwijsaanbod in detentie en de financiering daarvan. En de Vlaamse minister van Werk zorgt ervoor dat gedetineerden na hun detentieperiode ook sneller toegeleid worden naar werk en dat de opleidingen in de gevangenen voldoende zijn afgestemd op de noden op de arbeidsmarkt.

Vanuit die gezamenlijke verantwoordelijkheid werd ook de Vlaamse leidraad voor het onderwijsaanbod in de gevangenen geactualiseerd, zodat je een overkoepelend kader hebt voor de uitbouw van dat onderwijsaanbod. Daarbij wordt prioritair ingezet op een versterking van het volwassenenonderwijs in detentie, met een focus op het geletterdheidsaanbod, het NT2-aanbod (Nederlands als tweede taal), het beroepskwalificerend aanbod en het tweedekansonderwijs. De implementatie van die leidraad wordt momenteel in elke gevangenis doorgevoerd onder leiding van Vocvo en de onderwijscoördinatoren.

Ook werkten we samen om enkele belangrijke stappen te zetten op het vlak van de digitalisering. Zo is het al in acht gevangenen mogelijk om digitale examens bij de Examencommissie af te leggen. Dat was vroeger toch echt wel een

absolute beperking. Ook vanuit de gevangenis was men, om het eufemistisch te stellen, niet altijd vragende partij om dat via digitale weg te organiseren. Dat is ons voor acht gevangenissen toch al gelukt en nu komen daar nog eens zes gevangenissen bij. Dan zijn er dus veertien gevangenissen die een digitaal examen kunnen organiseren bij de Examencommissie.

Recent besliste de Federale Regering ook – maar tot mijn spijt was er daaromtrent geen overleg met de gemeenschappen – om detentiehuisen te openen. Dat heeft ongetwijfeld ook een impact op de middelen die wij moeten voorzien vanuit het beleidsdomein Onderwijs, omdat wij onze verantwoordelijkheid moeten en zullen nemen met betrekking tot het verschaffen van onderwijs. Momenteel gaat onze administratie na welk onderwijsaanbod het meest geschikt is voor deze nieuwe detentievormen.

Dan kom ik bij het concrete project Learning Inside Out. Dat ontvangt vandaag ESF-middelen (Europees Sociaal Fonds). Daar zijn nooit middelen van Onderwijs naartoe gegaan. Ik verwijs ook naar de taakverdeling. Wij blijven onze taak met betrekking tot het onderwijsaanbod invullen. LIO voorzag in individuele leerloopbaanbegeleiding aan gedetineerden. Zoals eerder aangegeven, voorzien wij al heel wat onderwijsmiddelen voor onderwijs aan gedetineerden, maar de focus ligt daarbij ook altijd op leren in groep. Uiteraard is het belangrijk dat gedetineerden na hun straf opnieuw deel kunnen uitmaken van de samenleving, maar ik denk dat dat ook kan worden bereikt met een laagdrempelig klassikaal aanbod. Dat soort individueel aanbod bestaat ook niet buiten de gevangenis, laat staan dat we dat vanuit Onderwijs zouden organiseren. We trekken daar ook buiten de gevangensmuren geen onderwijsmiddelen voor uit, niettegenstaande dat er ook buiten de gevangensmuren natuurlijk heel veel kwetsbare profielen zijn. Het lijkt mij dan ook logisch dat ik voor gedetineerden zelf geen apart extra aanbod voorzie dat we niet buiten de gevangensmuren zouden organiseren, alleszins niet vanuit Onderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Dank u wel, minister. U duidt op de verantwoordelijkheid van velen, maar in dezen vind ik het echt wel belangrijk om te duiden dat de expertise van Vocvo er is, dat ook de expertise die werd opgebouwd in het project er is.

U verwijst ernaar dat dat geen verantwoordelijkheid is van Onderwijs, maar het is wel zo dat er een project is opgestart. Want inderdaad, er zijn middelen van het Europees Sociaal Fonds, waaruit blijkt dat operationalisering van acties die uniek inzetten op onderwijsdoelstellingen binnen het programma ESF+ voorbehouden zijn voor de instantie Onderwijs en Vorming, en dat kan dus niet worden voortgezet.

Waar ik toch wel op wil wijzen – en ik vind het jammer dat u daar heel snel aan voorbijgaat – is dat, ondanks het feit dat er heel veel enthousiasme was bij eenieder die aanwezig was bij het bezoek van de gevangenissen – uw kabinet-medewerkers waren ook zeer enthousiast, als ik me het goed herinner – het grote probleem is dat binnen de gedetineerden er een heel grote groep van kortgeschoolden is. 71 procent heeft geen diploma secundair onderwijs. Het is belangrijk dat die mensen basisvaardigheden ontwikkelen om te functioneren in de samenleving. Wat blijkt ook? Dat die mensen net gebaat zijn bij individuele ondersteuning, dat het groepsaanbod voor die mensen heel vaak te hoog gegrepen is. Het traditionele groepsaanbod is te beperkt en er is nood aan intensieve begeleiding om hen tot een mogelijke succesvolle re-integratie te loodsen.

Via de Examencommissie zijn er steeds meer mensen die er via die individuele begeleiding wel in slagen om te slagen. Er is een slaagpercentage van 63 procent. Bovendien geeft men aan dat het ook niet zo evident is om examens

digitaal af te nemen. Als Learning Inside Out verdwijnt, moeten mensen daar ook in begeleid worden. Als mensen hun diploma halen, worden de kansen op recidive beperkt. Er is 13 procent meer kans op tewerkstelling na vrijlating voor wie een diploma haalt, en 43 procent minder kans op recidive.

Bovendien denk ik dat het niet echt helemaal klopt wat u zegt, minister. Er is wel degelijk individuele begeleiding buiten de gevangenis. Dat zijn trouwens ook projecten die opgestart zijn via Edusprong. Als ik het goed heb, zijn er projecten die opgestart zijn onder Edusprong. Er werd zelfs een projectgroep leerloopbaanbegeleiding gesubsidieerd en goedgekeurd. Het is dus een beetje bizar dat u dat hier dan als tegenargument geeft. Ook op het terrein zegt men heel duidelijk dat men eigenlijk niet begrijpt waarom dit niet verder wordt ondersteund.

Vanuit mijn persoonlijke mening – maar ik voel dat dat ook sterk wordt gedragen bij onze partij, ook binnen de federale fractie stelt men heel duidelijk de vraag om dat niet gewoon los te laten – is het echt belangrijk dat hier verder op wordt ingezet. Ik ga akkoord dat er moet worden gezocht naar hoe dat gerealiseerd kan worden in de detentiehuisen. Ik vraag u toch heel uitdrukkelijk, minister, om die individuele begeleiding niet zomaar los te laten, want we weten dat heel veel mensen zullen afhaken en hun diploma niet zullen halen.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank u, minister. Ik ben ontgoocheld over uw antwoord, want ik had natuurlijk gehoopt dat we dat project wel konden verderzetten. Onderwijs zou kunnen cofinancieren om het ESF-project te laten verlengen of een nieuw dossier in te dienen. Het is ook zo dat de Examencommissie vandaag wordt begeleid, en dat examen wordt afgenomen onder begeleiding van mensen die het nieuwe project begeleiden. Ik ben er dus sterk van overtuigd dat, als we dit laten schieten, veel minder gedetineerden een diploma zullen halen.

We weten natuurlijk allemaal, en het blijkt uit onderzoek, dat een diploma een belangrijke trigger is om werk te vinden. Dat geeft ook perspectief, want we weten dat de meeste gevangenen ooit vrijkomen, en dan is het maar goed dat ze op de arbeidsmarkt komen. Ze hebben natuurlijk al een zware rugzak, en als ze nog geen diploma hebben of geen onderwijskwalificaties, dan is het bijzonder moeilijk om een job te vinden. Dat is iets dat we allemaal willen.

Ik heb tijdens een bezoek ook gezien dat iedereen daar enthousiast over was. U zegt dat zo'n begeleiding niet buiten de gevangenis bestaat, maar de Leerwinkels doen wel voor een stuk leerloopbaanbegeleiding. Er bestaan wel projecten die mensen individueel mee ondersteunen. Bepaalde centra voor volwassenenonderwijs doen dat ook. Er bestaan dus wel projecten waar je als cursist individueel begeleid kunt worden buiten de gevangenis. Natuurlijk kan een gevangene daar geen gebruik van maken, omdat hij in de gevangenis zit. Daarom is er net dit LIO-project.

Ik begrijp het. We zullen er vandaag allicht niet helemaal uit komen, maar ik zou echt willen oproepen, of we zullen dat organiseren – ik zal het tijdens de regeling der werkzaamheden aan bod laten komen – om zo snel mogelijk een hoorzitting te houden met mensen van LIO, met Vocvo, met mensen van de gevangnissen, om te kijken hoe we toch kunnen zorgen om maximale leeransen voor gevangenen te voorzien. Want in alle eerlijkheid: iedereen die daar zit, zit daar terecht. Daar gaan we van uit. Maar het is toch wel de bedoeling dat die mensen na die tijd op een betere manier terug in de maatschappij komen, dan dat ze daarvoor in de gevangenis zijn gekomen. En daar kan LIO echt wel een oplossing voor zijn.

Ik heb echt de indruk dat u aan het zoeken bent naar een aantal drogredenen om hier toch maar niet opnieuw in te moeten investeren, en wij betreuren dat.

De voorzitter: De heer De Gucht heeft het woord.

Jean-Jacques De Gucht (Open Vld): In het verlengde van de vorige sprekers: de realiteit is dat juist die individuele begeleiding van gevangenen een meerwaarde is. Waar spreken we over? We spreken over mensen die, door omstandigheden, zaken gedaan hebben, bewust, onder invloed van, die uit de maatschappij worden weggenomen, om die maatschappij te beschermen langs de ene kant, maar langs de andere kant ook om ervoor te zorgen dat die mensen, als zij in die samenleving terugkomen, hun lesje geleerd hebben. Dat is een beetje de redenering achter wat men doet. Het is zoals met kinderen: je geeft een straf met de bedoeling dat men daaruit leert.

De realiteit, wat vandaag regelmatig naar voren komt, is dat je geconfronteerd wordt met mensen die naar de gevangenis worden gestuurd – en ik trap hier eigenlijk een open deur in – en daar met veel meer slechte mensen in contact komen, en er niet noodzakelijk beter uit komen dan dat ze erin gegaan zijn.

Dan heb je projecten als het LIO-project, waarbij je individuele begeleiding hebt, waarbij men probeert om een toekomstperspectief te geven, om mensen te begeleiden om zich te scholen. Want zoals collega Vandromme daarjuist aanhaalde, spreken we hier over veelal ongeschoolden, soms zelfs analfabeten, die op die manier de mogelijkheid krijgen om iets te leren dat hun de mogelijkheid geeft om, als ze de gevangenis verlaten, een toekomst uit te bouwen, om een paar positieve zaken mee te nemen. Daarnaast kunnen zij verder begeleid worden door diezelfde begeleidingsdiensten, op het moment dat zij de gevangenis verlaten, waardoor je daar echt een continuïteit in steekt.

Ik denk dat het een bijzonder slechte zaak zou zijn, mochten we geen alternatief uitdenken en geen mogelijkheid geven om zich te verbeteren voor diegenen die dat willen. We moeten hun een hand reiken om dat ook te doen, en hun de mogelijkheid geven. Dat LIO-project afschaffen, is een foute beslissing geweest. Laat ons nu vanuit Vlaanderen tonen dat wij alsnog een oplossing bieden voor deze gedetineerden, om ervoor te zorgen dat zij niet een vogel voor de kat zijn, en wel degelijk weer in die maatschappij een rol te vervullen hebben die een meerwaarde kan zijn voor die samenleving.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Minister, ik sluit toch ook graag aan bij de collega's. Net als verschillende collega's ben ik ook mee op bezoek geweest in Antwerpen. Ik wist het voordien al, maar dat bezoek heeft ons nog meer met de neus op de feiten gedrukt dat een van de grootste schandes in ons land – en daar zijn alle partijen die al bestuursverantwoordelijkheid genomen hebben verantwoordelijk voor – de situatie in de gevangenis. Ons penitentiair systeem – we zijn er ook meermaals voor veroordeeld – dient niet waar het voor zou moeten dienen, namelijk mensen weer sterker in de samenleving brengen. We zijn daar dus collectief voor verantwoordelijk. Alle ministers moeten daar hun verantwoordelijkheid nemen, ook deze Vlaamse Regering waar ze kan.

In uw antwoord zegt u dat u toch aanzienlijk wat middelen voorziet. U hebt het opgedreven naar 1,4 miljoen euro. Niemand ontkent die 1,4 miljoen euro, maar de ESF-middelen zijn natuurlijk 1,7 miljoen euro. U kunt toch wel begrijpen dat men zeer ongerust is als men de boodschap krijgt dat men de helft van de middelen verliest.

Twee, u zegt dat er ook een klassikaal systeem is. Ik weet niet of u al eens in de gevangenis op bezoek geweest bent? Ik herinner me nog zeer goed dat men in Antwerpen met het zeer reële probleem zat dat men daar kon kiezen. Het was deelnemen aan de lessen of gaan wandelen buiten. Ja, dan zou ik ook kiezen om

te gaan wandelen, als je 24 uur in de cel zit. Het klassikale systeem is dus gewoon geen antwoord op de noden die er zijn. Het is een deel van het antwoord, maar niet het volledige antwoord.

En u erkent dat zelf, want u verwijst naar de Vlaamse leidraad. Wat is hoofdstuk 4 van de Vlaamse leidraad waar u zojuist naar verwezen hebt? Individuele leertrajectbegeleiding. De ESF-middelen zijn dus de uitvoering van uw eigen Vlaamse leidraad. We hebben het geluk gehad dat we die ESF-middelen hebben. Vandaag zeggen dat het niet zo erg is als die middelen verdwijnen omdat er nog voldoende ander aanbod is, dat is gewoon niet waar. We dreigen daar dus in Vlaanderen onze rol te lossen. We dreigen daar als gevolg te hebben dat minder mensen die vandaag gevangenzitten, sterker uit die gevangenis komen en dus de kans op recidive vermijden, om dan hier binnen een paar jaar opnieuw het debat te hebben dat het toch wel erg is dat mensen hervallen zijn in de criminaliteit. Als we niet iedere keer opnieuw onze verantwoordelijkheid nemen ... (*Opmerkingen van minister Ben Weyts*)

Ja, minister, als we niet iedere keer opnieuw onze verantwoordelijkheid nemen om er alles aan te doen om ervoor te zorgen dat mensen niet opnieuw in de criminaliteit belanden, zijn we mee verantwoordelijk. Dirk Van Damme zei het letterlijk: "Het is de beste, de meest effectieve strategie voor re-integratie." Mensen een betere toekomst geven, mensen opnieuw kansen bieden, verdient alle steun. Ik begrijp dat dat budgettair niet evident is, maar collega's, ik heb het antwoord van de minister gehoord, ik heb het antwoord van verschillende collega's gehoord. Wel kijk, laat ons dan zelf het initiatief nemen om ervoor te zorgen dat er opnieuw middelen komen voor de individuele leertrajectbegeleiding. Het is essentieel. We zijn het erover eens. Laat ons daar als parlement onze verantwoordelijkheid nemen. De minister zal straks misschien nog wat extra informatie geven en toch nog zijn antwoord nuanceren, maar als dat niet het geval is, stel ik voor dat we als parlement naar aanleiding van dat werkbezoek – ik vind dat ook een teken van respect naar de mensen die we daar bezocht hebben – zeggen dat wij als parlement vinden dat er wel geïnvesteerd moet worden. Wij zullen dus onze verantwoordelijkheid nemen.

Karolien Grosemans (N-VA): Ik was ook aanwezig op het werkbezoek in Antwerpen. Ik heb daar vooral onthouden dat Vocvo daar heel goed werk levert. Ik ben dan ook blij dat er een structurele ondersteuning komt voor Vocvo.

Maar ik heb hier toch wel straffe dingen gehoord: er gaan geen diploma's meer uitgereikt worden, er zijn geen toekomstperspectieven meer voor de gevangenen, tot zelfs het straffe: als ze geen een-op-eenbegeleiding krijgen, gaan ze hervallen in criminaliteit. Kom zeg, er zijn nog altijd klassen waar lesgegeven wordt in de gevangenissen. Daar wordt goed onderwijs geboden. We vinden het ook belangrijk dat daar goed onderwijs geboden wordt, want dat is inderdaad cruciaal voor re-integratie om meer kans te krijgen op een job. Wat hier gewoon gezegd wordt is: kijk, we blijven verder inzetten op klassikaal onderwijs, maar we gaan niet voor die voorkeursbehandeling van een-op-een want dat is er ook niet voor mensen buiten de gevangenis. Als dat niet ideaal zal zijn ... (*Opmerkingen van Thijs Verbeurgt*)

Ik heb inderdaad voorkeursbehandeling gezegd, een-op-een, maar klassikaal onderwijs zal er nog altijd zijn. Dat klassikale onderwijs zal ongetwijfeld nog voor verbetering vatbaar zijn, zoals de keuze tussen het wandelen en het les krijgen, maar we moeten voor ogen houden dat het wel een gevangenis blijft en dat de regels binnen die contouren bepaald moeten worden en dat het niet altijd eenvoudig is.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ja, er worden verschillende zaken wel een beetje door elkaar gehaspeld of op een hoopje gegooid. Ik ga misschien even de werkwijze van ESF-middelen schetsen. Het is zo dat de minister van Werk en het beleidsdomein Werk de ESF-projecten trekt. Daarbinnen zijn ook thematisch verschillende potjes voorzien, ook voor onderwijs. Dit project heeft geen gebruik gemaakt van die middelen die bestemd zijn voor het onderwijs. Er zijn vanuit Onderwijs ook geen middelen, noch rechtstreeks, noch onrechtstreeks, naar dit project gegaan. We nemen dus niets af, want het is nooit door ons gefinancierd.

Ten tweede klopt het dat er veel kortgeschoolden in de gevangenis zijn. Net daarom zorgen we voor een heel degelijk, kwalitatief hoogstaand onderwijsaanbod in de gevangenis. Is er nood aan individuele begeleiding of biedt dat een surplus? Ja, ongetwijfeld, maar ook buiten de gevangensmuren zouden ongetwijfeld veel mensen baat hebben bij een individuele strikt persoonlijke begeleiding. Voor gedetineerden verstrekken we wel degelijk onderwijsaanbod, wat trouwens heel duur is, maar we nemen daar onze verantwoordelijkheid, meer dan ooit, want we investeren er extra in.

Ik vind het moeilijk te verantwoorden dat je onderwijsmiddelen extra zou gaan uittrekken voor een strikt persoonlijke individuele begeleiding van gedetineerden. Dat zou een aanbod zijn dat je niet buiten de gevangensmuren doet. Wij nemen onze verantwoordelijkheid als het gaat over het onderwijsaanbod, waar we 300.000 euro uittrekken, dat is goed voor de tewerkstelling van 3,7 extra voltijdsequivalenten, om ervoor te zorgen dat we kwalitatief hoogstaand onderwijs aan gedetineerden kunnen aanbieden. We schaffen dus niets af, integendeel, we investeren extra en we nemen onze verantwoordelijkheid op ons domein.

Ik vind dat dan wel een wat groteske discussie voeren, die trouwens ook beledigend is voor gedetineerden, wanneer men zegt dat ze zonder die strikt individuele aanpak zouden hervallen in de criminaliteit. Dat is beledigend voor de personen in kwestie.

We blijven het thema in samenspraak met het beleidsdomein Werk absoluut volgen, maar ik herinner nog maar eens aan de geschiedenis en aan de totstandkoming. Het gevaar met tijdelijke ESF-projecten is dat men aan het einde van de rit vaststelt dat het maar tijdelijk is, wat de bedoeling was, maar dat men veronderstelde dat het structureel was. Ik herhaal nog eens dat het geen onderwijsmiddelen zijn, ze zijn ongetwijfeld goed besteed, maar ik vind niet dat wij de leemte, wanneer die ontstaat, moeten gaan invullen met onderwijsmiddelen.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, helaas ben ik zwaar ontgoocheld in uw antwoord. Ik had gehoopt dat u als minister van Onderwijs zou aangeven dat onderwijs een kansenmotor moet zijn, zeker voor wie zich in een zeer precaire situatie bevindt. We weten dat we recidive kunnen vermijden. We weten dat er ook buiten de gevangensmuren wel voorbeelden zijn waar er op maat gewerkt wordt. In de basiseducatie Ligo kan men eigenlijk mensen die zeer kort geschoold zijn, wel zeer nauw en op maat opvolgen.

Ik ben ontgoocheld, omdat uit wetenschappelijk onderzoek blijkt dat de individuele begeleiding wel werkt. U pleit constant, minister, voor 'data driven' beleid. Uit de data, uit het onderzoek, blijkt dat 71 procent van de mensen die in de gevangensmuren zitten, kortgeschoold is, geen diploma secundair onderwijs heeft. Uit het project stelt men na vijf jaar vast dat diegenen die door de mazen van het net glippen en geen diploma halen, net die mensen zijn die die individuele begeleiding nodig hebben. Jammer, jammer, u trekt een paraplu open die echt niet nodig is. U zegt dat u niets afneemt. Het is een minister van Onderwijs echt wel

onwaardig – sorry dat ik dat op die manier uit – dat u die mensen die kansen niet wilt geven. Ik ben ontgoocheld.

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Ja, bij mij hoort u hetzelfde geluid. Kijk, er worden inderdaad een aantal zaken op een hoop gegooid, maar het is niet zo dat het project Learning Inside Out ervoor zorgt dat er constant een begeleider naast die gedetineerde zit om les te geven. Wat doen zij? Zij proberen inzicht te creëren bij de gedetineerde, een educatieve achtergrond, werkervaring. Ze kijken naar de sterktes en de zwaktes, ze kijken welke de opleidingsnoden zijn, welke talenten er zijn en gaan dan op zoek naar een opleiding. Dan gaan ze met die persoon aan de slag. Dat kan voor een stukje klassikaal onderwijs zijn – ik geef trouwens al mee dat het klassikale aanbod vrij beperkt is in de gevangenissen vandaag – maar het kan ook zijn dat de gedetineerde individueel op zijn kamer studiemateriaal doorneemt. Het is niet zo dat daar constant iemand naast zit, het is geen individuele begeleiding in de zin dat er altijd iemand bij zit.

Zoals ik net al gezegd heb, kan het duidelijk maken van leerbehoeften of leerkanalen buiten de gevangenis ook. De leerwinkels doen dat ook. Zeggen dat dat buiten de gevangenis niet kan, is niet juist. Alleen kunnen gevangenen vandaag niet naar een Leerwinkel gaan omdat ze natuurlijk in de gevangenis zitten. Wat nog sterker is, is dat we vaststellen dat na de vrijlating gedetineerden bij een Leerwinkel terechtkunnen voor de warme overdracht zodat op die manier een vlotte overgang gebeurt voor de blijvende ondersteuning van ex-gedetineerden. Ik blijf dus bij mijn vraag, en ik ga zeker voorstellen om hierover een hoorzitting te organiseren in het najaar zodat we een duidelijk beeld krijgen van wat er precies aan de hand is. Ik hoop dan op voortschrijdend inzicht vanuit het beleid.

De voorzitter: De vragen om uitleg zijn afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over een structureel hoogbegaafdenbeleid in het onderwijs – 3300 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Ik dacht: laat ons het schooljaar nog eens afsluiten met een vraag rond het hoogbegaafdenbeleid. Minister, u kondigde op donderdag 1 juni aan dat er een structureel budget van 1 miljoen euro per jaar zal worden uitgetrokken voor het project Voorbeeldscholen, ter ondersteuning van cognitief sterk functionerende leerlingen. Dat is dubbel zoveel als wat er tot hiertoe werd voorzien. Het project zal deze keer lopen gedurende vijf jaar, dus elk jaar is er een structurele input van 1 miljoen euro. De projectoproep liep nog tot 23 juni, dat is ondertussen ook gepasseerd.

Het project Talent ging van start in het schooljaar 2020-2021. Dertien voorbeeldscholen werkten met ondersteuning van een expertisecentrum gedurende twee jaar goede praktijken uit voor cognitief sterk functionerende leerlingen. Het bleek al snel een groot succes, en een extra werkjaar werd toegevoegd.

Daarnaast nam u ook decretale maatregelen die onder meer de mogelijkheid bieden voor de leerling om te versnellen wanneer het aanbieden van extra uitdaging binnen het schooljaar niet meer volstaat. U zorgde ook voor een duidelijke mentaliteitsshift door ook in het decreet Leersteun te voorzien dat hoogbegaafde

leerlingen, cognitief sterk functionerende leerlingen, en hun leerkrachten een beroep kunnen doen op bijkomende ondersteuning.

Ik volgde de voorbije drie projectjaren van nabij op en bezocht vorig jaar de ankerscholen en het expertisecentrum. Zij waren – en zij zijn nog steeds, want ik heb hen ondertussen ook nog eens opnieuw bevraagd – zeer enthousiast over het project, en willen stuk voor stuk graag ankerschool blijven. Er zijn echter enkele bezorgdheden over het budget. Die bezorgdheden komen bij de scholen iedere keer terug. Daarom wil ik u daar ook een beetje over inlichten.

Er zouden wat meer uren ter beschikking van de ankerscholen mogen zijn. Zij geven aan dat hun medewerkers ook buiten deze uren moeten doorwerken. Bovendien evolueren de middelen niet mee met het niveau van de project-medewerker die wordt aangesteld en geniet deze medewerker, indien extern aangenomen, geen werkzekerheid. Dat verlaagt de aantrekkelijkheid van de functie.

De scholen die deelnemen aan de lerende netwerken, mogen slechts één medewerker afvaardigen, dit om natuurlijk zoveel mogelijk scholen te laten participeren. Dat bemoeilijkt soms de duurzame implementatie van de opgedane expertise in de eigen school. Bovendien ontvangen deze scholen daar geen middelen voor, ze dienen dus met hun eigen uren iemand af te vaardigen.

Nog een school maakt gewag van een aanzuigeffect, want het label van ankerschool voor hoogbegaafden zorgt natuurlijk voor een grote toestroom aan cognitief sterk functionerende leerlingen. Om hen maximaal te ondersteunen, zijn er eigenlijk ook extra middelen nodig. Een school vraagt dan ook om middelen rechtstreeks aan de scholen toe te kennen, zodat zij die vrijer kunnen inzetten in hun hoogbegaafdenwerking.

Dit zijn dus mijn vragen, minister. U verdubbelde het projectbedrag en legt dat vast gedurende vijf jaar. Wat zijn de parameters van deze verhoging? Komen zij tegemoet aan de budgettaire vragen die de ankerscholen hebben?

De twintig ankerscholen hebben de opdracht om lerende netwerken op te richten, hen te begeleiden en op te volgen. Rekening houdend met het spreidingstempo vandaag dat gerealiseerd werd door twaalf ankerscholen, hoeveel scholen hoopt u te kunnen bereiken en professionaliseren? Wat is dus het doel dat u hebt vooropgesteld met de toegekende middelen en de verhoging van die middelen?

Hoe wordt de verdere opvolging van de scholen uit de lerende netwerken georganiseerd? Zijn er terugkommomenten via de ankerscholen? Want het worden er elke keer meer. Hoe gaan we dat organiseren? Zo ja, hoe houden we dit haalbaar voor hen? Of zal het expertisecentrum een rol spelen in de verdere professionaliseringstrajecten?

Bij mijn bezoek aan de huidige ankerscholen ervaarde ik dat sommige secundaire ankerscholen nog wat zoekende waren naar een eigen goed uitgewerkt hoogbegaafdenbeleid. Toch werden ook voor hen reeds decretale initiatieven genomen, zoals de versnelling per vak, waar ik daarstraks naar verwees. Soms zorgt de combinatie met andere reglementering voor verwarring. Ik stelde u daar ook een schriftelijke vraag over in verband met de minimumleeftijd voor stages. Mijn vraag is of u merkt dat er nog gelijkaardige vragen zijn vanuit het onderwijsveld, over dat de ene regelgeving wat dwars zit op de andere regelgeving en of het dan nodig is om bepaalde zaken nog verder te verduidelijken? Zo ja, welke zijn dat dan?

Recent verspreidde project Talent een versnellingsleidraad voor cognitief sterk functionerende leerlingen. Dat is een resultaat van dit werkjaar. Ondersteunt u

het project ook bij de verdere verspreiding daarvan? Hoe wordt dit verspreid naar de scholen? Beperkt zich dat tot de netwerkscholen of zorgt u ook voor een bredere verspreiding daarvan?

Minister, u zette hoogbegaafdheid mee op de kaart en versterkt dit nu met de voortzetting van het project. Hebt u nog initiatieven in de pijplijn op weg naar een ingebed structureel hoogbegaafdenbeleid? Zo ja, welke zijn dit dan? Hartelijk dank voor uw antwoorden.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik denk dat alles wat we in deze regeerperiode op poten hebben gezet met betrekking tot hoogbegaafden, een succes geworden is, ook al was het aanvankelijk ook wel wat zoeken en tasten, aangezien er daarvoor eigenlijk niks was. Het expertisecentrum slaagde erin om die kennis ook effectief tot op de klasvloer te brengen door de geëngageerde leraren in de ankerscholen de wetenschappelijke inzichten te verschaffen én samen te zoeken naar de beste manieren om een en ander concreet te maken. Het boek 'Mijn inspiratieboek/boost_ – aan de slag met cognitief talent in het onderwijs' brengt laagdrempelig de wetenschappelijke evidentie en de praktijk samen. De lerende netwerken bereikten de voorbije twee jaar 370 scholen – dat is 10 procent, dat is toch wel wat – en er staan nog steeds scholen op de wachtlijst. We hebben daar dus wel iets losgemaakt, denk ik. Het is vanuit een combinatie van de positieve ervaringen, de blijvende vraag én onze eigen beleidsvisie dat we gekomen zijn tot het besluit om de lat hoog te leggen en te gaan voor een verhoging van het budget van een half miljoen euro naar iets meer dan een miljoen euro.

Dat betekent concreet dat we van twaalf ankerscholen gaan naar twintig. Elk van die ankerscholen krijgt de mogelijkheid om een halftijds leraar aan te stellen voor de eigen ontwikkeling in de school, maar ook voor de ondersteuning van de scholen in het lerend netwerk. Er wordt daarvoor gerekend met de gemiddelde loonkost, waardoor ankerscholen in het basisonderwijs een ondersteuning krijgen van 35.000 euro en ankerscholen secundair onderwijs een financiële ondersteuning van maximaal 45.000 euro. Daarnaast breiden we ook de opdracht van het expertisecentrum uit. Daar moet men immers, naast de reeds bestaande opdrachten, de effecten binnen de deelnemende scholen monitoren, en dat aantal loopt dus ook op. Ook moet het materialen beschikbaar stellen voor leraren en scholen die niet rechtstreeks deelnemen aan het project. Dat maakt dus dat we ook daar een budgetverhoging hebben voorzien tot maximaal 300.000 euro, voor het interuniversitair centrum.

De materialen en tools die in het kader van het project ontwikkeld worden, moeten vrij beschikbaar zijn en worden op de website van het project ter beschikking gesteld. Scholen en het expertisecentrum kunnen daarvoor, binnen de financiële ondersteuning die zij toegekend hebben gekregen, werkingsmiddelen aanwenden.

Het is de bedoeling dat we de komende jaren proberen om de olievlek groter te laten worden, om ertoe te komen dat uiteindelijk alle scholen aan de slag gaan met de onderwijsinzichten aangaande hoogbegaafden. Uit de voorbije werking weten we dat scholen met al meer ervaring sneller op eigen kracht verder werken en nog wel wat opgevolgd worden, terwijl nieuwe scholen natuurlijk een intensiever traject doorlopen – dat is evident. De samenstelling van het lerend netwerk zal naar verwachting ook wel evolueren. Ik kan moeilijk nu bij voorbaat zeggen hoeveel scholen we gaan bereiken. Maar zoals reeds gesteld, zijn we er de voorbije twee schooljaren met twaalf ankerscholen in geslaagd om ongeveer 370 scholen te bereiken. Men kan daar de multiplicator op gaan toepassen.

Het inzetten van de verschillende mogelijke maatregelen voor cognitief sterk functionerende leerlingen behoort natuurlijk tot de autonomie van de scholen

zelf. Binnen het project gaat er ook aandacht naar de toepassing van de maatregelen. Scholen die daarover vragen of zelfs twijfels hebben, kunnen daarvoor ook altijd terecht bij ofwel de ankerscholen, ofwel het expertisecentrum.

Wat betreft de vraag naar stage en de leeftijdsvoorwaarde, is het zo dat de FOD Werkgelegenheid, Arbeid en Sociaal Overleg (WASO) bevestigde dat ook een stage als 'werkzaamheden in het kader van de opvoeding of vorming' beschouwd kan worden. Ook leerlingen jonger dan 15 jaar kunnen dus tot de stage toegelaten worden, wanneer die natuurlijk deel uitmaakt van het leerprogramma, maar dat kan.

Er zitten momenteel geen andere initiatieven nog bovenop in de pijplijn, maar ik blijf openstaan voor aanbevelingen vanuit het project of de praktijk. Eind oktober loopt het huidige project af, en daarin zat nog de vraag voor beleidsadvies over het onderwijs aan uitzonderlijk hoogbegaafde leerlingen.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, bedankt voor uw antwoorden. Ik begrijp dat u jaarlijks 500.000 euro zult voorzien. Er is een totaal van 1 miljoen euro. Die 300.000 gaat naar het kenniscentrum om meer transuniversitaire werking te kunnen opstarten. Ik veronderstel dat de overige 200.000 euro naar die extra ankerscholen zal gaan. Aangezien er een achttal zijn, komt dat ongeveer uit.

Die ankerscholen krijgen die middelen voor de projectmedewerker, maar sommige scholen geven aan dat de projectmedewerker voor 90 procent voor de deelnemende scholen werkt, want zij begeleiden de scholen die in het netwerk zitten. De eerste scholen die in dat allereerste netwerk zaten, hadden graag enkele terugkomdagen gehad om zich versterkt te voelen om dan in de eigen school een beleid uit te werken. Misschien is het interessant om cijfermatig verder op te volgen om te zien hoeveel scholen er aan die ankerscholen blijven hangen om wat terugkomdagen te hebben, zodat ze zich verder kunnen versterken in hun eigen beleid, en hoeveel scholen het netwerk loslaten en zelfstandig worden. Als we nog vijf jaar verder doen en elke school aan die ankerschool wil blijven hangen, dan denk ik dat het voor de ankerscholen onoverzichtelijk of te veel gaat worden.

Het feit dat de projectmedewerker van de ankerscholen 90 procent besteedt aan dat netwerk, wil natuurlijk zeggen dat de eigen school daar maar 10 procent voordeel uit haalt. Een aantal scholen geven ook aan dat ze heel sterk stonden in hun eigen hoogbegaafdenbeleid, maar dat ze nu merken dat ze hun projectmedewerker een beetje kwijtspelen aan de netwerkscholen, waardoor ze wat tijd en energie verliezen om het beleid in hun eigen school sterker uit te werken. Ook daar moeten we in de toekomst verder opvolgen hoe we dat evenwicht kunnen bewaren.

De deelnemende scholen zeggen dat het heel fijn is dat ze een medewerker hebben die daarop inzet en dat ze zo een bepaalde deskundigheid krijgen, maar ze vinden dat ze ook meer de kans moeten krijgen om in te zetten op hun eigen beleid en dat verder uit te dragen. Dat vraagt natuurlijk om een investering. Sommige van die scholen kijken naar Nederland. Ik weet dat u met uw Nederlandse collega regelmatig van gedachten wisselt over andere onderwerpen, maar ook hierover. Ziet u nog extra opportuniteiten die we van hen kunnen overnemen om die deskundigheid, die we nu aan het verwerven zijn, verder te dragen en hoe we de zaken die zij investeren, misschien kunnen overnemen of vertalen naar de Vlaamse context?

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Onze fractie vindt het belangrijk dat er binnen onderwijs voor iedereen kansen worden gecreëerd, ook voor kinderen die snel leren.

Ik heb twee vragen. In hoeverre is het nieuwe kenniscentrum gelinkt aan het Leerpunt? Het is belangrijk om geen parallelle circuits te gaan organiseren. Hoe worden de ervaringen, opgedaan via de projecten en de scholen die mee ingestapt zijn, gelinkt aan de leersteuncentra? Want in het Leersteundecreet hebben we ook ingeschreven dat kinderen die snel leren, ook extra ondersteund kunnen worden.

De voorzitter: De heer Verbeurgt heeft het woord.

Thijs Verbeurgt (Vooruit): Namens onze fractie zijn wij grote pleitbezorger van waar mogelijk op maat te werken op basis van specifieke doelgroepen in ons onderwijs. Wanneer bepaalde mensen in ons onderwijs extra ondersteuning of een apart traject vragen, dan moeten zij daar alle steun voor krijgen. Ik zou dit nooit als een voorkeursbehandeling willen omschrijven. Het is gewoon inzetten op de noden die er zijn. Soms is dat nodig in gevangenissen en soms in de scholen. Dat lijkt ons normaal beleid.

Ik vind het zeer hartverwarmend dat daar vanuit de regering extra middelen voor worden voorzien, want dat is belangrijk voor die aparte, specifieke aanpak. Ik stel alleen vast dat dat in schrill contrast staat met de vorige vraag, maar dat is ter rekening van de minister. Dus onze volle steun aan het versterken van het beleid rond de hoogbegaafdheid in onze scholen en het verder ontwikkelen van de ankerscholen zodat ze hun kennis mee kunnen verspreiden.

Ik wil op het puntje van werkzekerheid van collega Krekels doorgaan, omdat ik daar nog geen antwoord van de minister heb gehoord. Hoe kunnen we ervoor zorgen dat we mensen met expertise kunnen laten groeien en dat ze hun werkzekerheid kunnen behouden? Hoe kijkt u daarnaar, minister?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Voor alle duidelijkheid: het is net de bedoeling om die goede praktijken, die goede aanpak, zo veel mogelijk te gaan verspreiden. Het is niet de bedoeling om te eindigen met een aparte leerkracht, altijd in elke school, voor onderwijs aan hoogbegaafden. Vandaar dat er de ratio in zit van die 90 procent, waarbij men 10 procent heeft gericht op de eigen school. Maar ik denk dat het altijd nog een voorrecht is voor een school om zo iemand aan het werk te kunnen zetten en die opdracht te kunnen geven. Daarbij moet men ervoor zorgen dat die expertise en goede praktijken zo veel mogelijk worden bekendgemaakt en aangeleerd aan zo veel mogelijk andere scholen. Zoals een olievlek die uitdijt, zoals ik al zei, met als finaliteit om alle scholen uiteindelijk te kunnen bereiken.

Wat betreft de relatie tussen het interuniversitair steunpunt en Leerpunt en de leersteuncentra: eigenlijk heeft dat centrum ook de opdracht om het brede onderwijsveld te betrekken bij dit thema. Men heeft in de praktijk al met heel veel leerondersteuners gewerkt, wat ook evident is. We zorgen er ook voor dat er een link is naar Leerpunt, natuurlijk, want dat is inderdaad wel relevant. Ik denk dat er sowieso heel veel interesse is vanuit Leerpunt om te kijken naar wat men uiteindelijk heeft opgebouwd in het kader van het interuniversitair centrum.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Dank u wel voor uw antwoorden, minister. Ik denk dat het inderdaad heel belangrijk is om toch nog eens aan te stippen dat deze

legislatuur heel bewust wat aandacht gegeven is aan die groep van hoogbegaafden. Wij hebben een incentive gemaakt met het project Talent. Wij hebben daar inderdaad heel wat in gang gezet. Die link via Leerpunt zal inderdaad ook wel spontaan zijn weg vinden, denk ik. En de leersteuncentra, wat u aangeeft, is inderdaad juist. Er zijn ondersteuners die in het verleden ook al hebben opgevolgd. Ook van het CLB zijn er mensen die mee in die netwerken zijn gegaan, maar dikwijls was dat dan wel een vrijblijvend gegeven. Dikwijls nam een school in plaats van één medewerker dan toch nog een ondersteuner of een CLB'er mee om ook het beleid binnen de eigen school mee te kunnen versterken. Ik denk dat we die groep misschien ook nog meer aandacht moeten geven of mee moeten stimuleren om ook deel te nemen aan die netwerkuitbreiding, eventueel via de deelnemende scholen, zoals dat in het verleden ook wel informeel gebeurde. Misschien moet dat wat meer geformaliseerd worden. Ik denk dat het belangrijk is dat we die aandacht blijven focussen, dat we de aandacht op de cognitief sterke leerlingen blijven versterken en dat we dat ook meenemen in het beleid van morgen, maar zeker ook in het verdere beleid van de toekomst voor ons onderwijs.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Hannelore Goeman aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het toenemende aantal leerlingen dat betaalde bijles volgt – 3199 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Het is een onderwerp waar ik het al vaker met de minister over heb gehad, en waar ik mij ook wel echt zorgen over maak. Ik heb namelijk het gevoel dat steeds meer ouders een beroep doen op betaalde bijlessen in ons onderwijs. Dat wordt nu ook bevestigd door de voorlopige resultaten van de bevraging van professor De Witte. Die bevraging geeft aan dat vier op de tien van de leerlingen in de tweede en derde graad van het aso en tso ooit betaalde bijles heeft gevolgd.

Het is nogal moeilijk om in te schatten of er een stijging is van dat aantal leerlingen, omdat er heel weinig onderzoek naar is gebeurd. Maar ook iemand als Pedro De Bruyckere, de grote baas bij Leerpunt, en een expert op het vlak van onderwijs, geeft aan dat hij zelf denkt dat er meer gebruikgemaakt wordt van bijles tegen betaling. Hij zei daar onlangs zelf over dat het lerarentekort daar een nieuwe voedingsbodem voor creëert. Dat is natuurlijk geen rocketscience: bij gebrek aan leerkrachten voor de klas willen ouders de achterstand die ze aanvoelen of opmerken bij hun kinderen, zo snel mogelijk laten wegwerken. De stap naar private, betaalde bijlessen is zeer snel gezet, als je het kunt betalen, natuurlijk. Maar ook groepsbijlessen, in de vorm van huiswerkklassen, zijn mogelijk. Ik hoor in Brussel dat dat bijzonder populair is.

Dat ouders zelf initiatief nemen om de tekorten bij te werken, is natuurlijk begrijpelijk. Maar wat ons betreft is dat niet echt wenselijk. Want op die manier creëer je steeds meer een onderwijs op twee snelheden: enerzijds de leerlingen wier ouders dat kunnen betalen, want goedkoop is het allerm minst, en anderzijds is er al de rest. We gaan dus naar een situatie waarbij het feit of je een A-attest krijgt, of je een vakantietaak zult krijgen, of je klaar bent voor je vervolgopleiding, zal afhangen van de portemonnee van je ouders. Het idee dat wie je ouders zijn en wat ze verdienen, bepalend is voor je onderwijstraject, is iets is

waar ik mij altijd met hand en tand tegen zal blijven verzetten. U weet dat. Dat is fundamenteel de basis van mijn politiek engagement. Ik kan er echt niet mee leven dat de ongelijkheid in ons onderwijs steeds groter wordt. Zoals ik zei, maak ik mij heel grote zorgen over die tendens.

Daarnaast stel ik ook vast dat scholen, door het lerarentekort, zich nu zelf ook genoodzaakt zien om zich te wenden tot die bijlesbureaus met de vraag of zij dan geen leerkrachten ter beschikking hebben die ook in de school zouden komen werken. Met die nieuwe maatregel kunnen leraren via die dienstverleningsovereenkomst worden ingezet. Zo worden deuren geopend om voortaan via die weg het ambt van leraar uit te oefenen op school, maar dan wel met andere loons- en arbeidsvoorwaarden.

Ik wil het debat hier nog eens voeren om het probleem hoog op de politieke agenda te houden.

Hoe kijkt u zelf naar het feit – wat nu ook uit de cijfers van professor De Witte blijkt – dat vier op de tien leerlingen al eens bijles heeft gevolgd? We zijn daarmee al bijna aan de helft van alle leerlingen.

Wat is volgens u de impact van die toename van bijlessen op gelijke onderwijskansen?

Is er volgens u een risico dat bijlesbureaus worden ingeschakeld om het lerarentekort aan te pakken?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Het is soms een beetje blind varen wat de data daarentrent betreft. We hebben inderdaad professor De Witte, die een peiling heeft georganiseerd waarbij hij zelf zegt dat we een slag om de arm moeten houden met betrekking tot de representativiteit daarvan. Het is wel iets indicatiever. Op grond van die bevraging stelde hij vast dat 16 procent van de leerlingen van de tweede en derde graad uit het secundair onderwijs op de een of andere manier zich wel eens bediend zou hebben van bijlessen. Is dat veel of weinig? Het is moeilijk om dat te duiden, en om terug te blikken of dat meer is dan vroeger. Het aanvoelen bij diverse ervaringsexperten is dat het meer is.

De vraag is wat daar de aanleiding toe kan zijn. Ik geef er u ook wel enkele mee: Een deel van de bevrageden gaf ook aan dat die bijles vooral in functie van de voorbereiding op het hoger onderwijs was, bijvoorbeeld ter voorbereiding op het toelatingsexamen voor Geneeskunde, hoewel we kosteloos examens en een voorbereidingspakket aanbieden via de website. Dat is al iets helemaal anders dan het te hebben over een zekere leerachterstand.

Daarenboven kan ik mij ook niet van de indruk ontdoen dat steeds meer ouders taken uitbesteden. Ik bedoel daarmee dat men anders zelf zou zorgen voor het bijspijkeren van leerlingen. Als het over de tweede en derde graad van het secundair onderwijs gaat, kan ik wel beseffen dat dat niet altijd zo eenvoudig is. Je moet zelf maar eens die cursussen ter hand nemen. Ouders die zich dat kunnen veroorloven, gaan dan vervolgens ook oordelen om het liever over te laten aan een leerkracht in de vorm van bijlessen, in plaats van die kennis zelf bij te spijkeren. Dat is allemaal een beetje speculatie, maar dat lijken mij mogelijke verklaringen.

Ik ga u niet kond doen van wat we allemaal al hebben ondernomen op het vlak van de versterking van de onderwijskwaliteit en het tegengaan van de leerachterstand. Wat ik in dezen wel nog wil benadrukken, is dat we zeker en vast ook voor de extra handen buiten de klas in deze regeerperiode veel extra's

hebben voorzien. Ik denk dan in eerste instantie aan de zomerscholen, waar we het aanbod trouwens opnieuw gevoelig verhoogd hebben, plus 40 procent ongeveer. We hebben een capaciteit van 16.000 plaatsen gecreëerd, waarvoor dank aan diverse scholen, lokale besturen, verenigingen allerhande, die daarvoor hun verantwoordelijkheid hebben genomen, en die zich ook net richten tot de meest kwetsbare leerlingen. Dat is dus heel gefocust. Uit eerder onderzoek bleek dat we er ook goed in slagen om net die doelgroep te bereiken. We hebben daarvoor samen met minister Somers 10 miljoen euro op jaarbasis voorzien en structureel verankerd. Dat is een heel goede zaak, denk ik, om ervoor te zorgen dat we ook buiten de schooluren een extra aanbod kunnen voorzien.

Ten tweede is er het gebruik van betere praktijken in de klas, via het Leerpunt. Daarbij hebben we voor het Leerpunt ook nog eens voorzien in 6,5 miljoen euro aanvullende werkingsmiddelen, om ook nog eens te focussen op effectieve didactiek, brede basiszorg en datageletterdheid.

Dan is er nog uw vraag en bekommernis omtrent het gebruik van de dienstverleningsovereenkomst, wat gisteren is goedgekeurd. Ik zou niet inzien waarom een bijlesbedrijf daar gebruik van zou maken, want dat is natuurlijk een duurder optie voor het bedrijf in kwestie. De dienstverleningsovereenkomsten zijn voorzien in gevallen waarbij een bedrijf in het kader van bijvoorbeeld een reorganisatie werknemers niet wil laten afvloeien, maar er uiteindelijk voor zorgt dat de betrokkenen die een bekwaamheidsbewijs hebben, tewerkgesteld worden in het onderwijs, met behoud van de loonvoorwaarden die ze hadden bij het betrokken bedrijf. Dat is in de realiteit dus altijd meer dan de wedde die de betrokken werknemer zou krijgen vanuit het onderwijs. Het bedrijf in kwestie krijgt dan vanuit Onderwijs enkel de wedde uitbetaald die ook de gewone onderwijsleerkracht zou krijgen. Dat zou betekenen dat het bijlesbedrijf er uiteindelijk geld aan moet toesteken, dus dat lijkt mij absoluut geen oplossing te zijn.

Ik zie u fronsen, mevrouw Goeman, maar wij gaan vanuit Onderwijs nooit méér betalen aan de betrokken werknemer of leerkracht, ook niet in het kader van een dienstverleningsovereenkomst, dan wanneer die op de geëigende wijze zou worden aangeworven in ons onderwijs. Wij betalen die niet méér. Dat is net hetzelfde. De meerkost berust gewoon bij het bedrijf in kwestie, dat gebruikmaakt van de dienstverleningsovereenkomst. Dat is dus niet de bedoeling, maar dat zal ook niet de realiteit zijn.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Dank u wel voor uw antwoorden. Het klopt natuurlijk – en dat vind ik een spijtige zaak – dat we op dit moment eigenlijk heel weinig harde cijfers hebben over hoe groot het probleem is. Ik zie zelf her en der bijlesbedrijfjes als paddenstoelen uit de grond schieten. Dat is voor mij natuurlijk een indicatie dat daar een publiek voor is en dat daar een verdienmodel achter zit. Het probleem is alleen dat het publiek inderdaad selectief is. Niet alle ouders kunnen 750 euro op tafel leggen voor een bijlessenpakket Frans, om maar een voorbeeld te geven.

U zegt het zelf altijd: meten is weten. Ik denk dus dat het in eerste instantie goed is dat we een beter zicht krijgen op het probleem. Valt het niet te overwegen om binnen dat onuitspreekbare onderzoeksprogramma eens te kijken of er, uiteraard in samenspraak met bijvoorbeeld iemand als professor De Witte, geen breder onderzoek kan worden gevoerd naar deze praktijk?

Dan hoor ik uw opmerkingen over ouderlijke verantwoordelijkheid. U weet dat wij vinden dat ouders in de mate van het mogelijke hun kinderen natuurlijk altijd moeten steunen in hun leertraject. Tegelijkertijd vinden wij, socialisten, dat de school net bij uitstek de plaats is waar je thuismilieu zou moeten kunnen worden

uitgeschakeld. Ook als je ouders niet de capaciteiten hebben om je te helpen met je huiswerk en om bij te leren, is het de school die daar de rol van emancipatiemachine overneemt. Ik vind in ieder geval dat we niet van ouders kunnen verwachten dat zij gaan compenseren voor een structureel lerarentekort. Want zoals ook professor De Bruyckere aangeeft, is het geen toeval dat het aantal ouders dat op zoek gaat naar bijles, boomt op het moment dat het lerarentekort groter is dan ooit. Ouders merken gewoon dat er structurele leerachterstand is, omdat er soms weken of maanden geen leerkracht voor de klas staat. En dus proberen zij hun kinderen op eigen initiatief te laten bijspijkeren.

Tot daar mijn analyse. Laten we het ook over oplossingen hebben. Het moet heel duidelijk zijn dat wij sowieso vinden dat leerachterstand in eerste instantie op school, in de klas, moet worden bijgespijkerd en dat dat lerarentekort dus de grote werf is en blijft. Die discussie gaan we vandaag niet opnieuw voeren. Ik heb u ook altijd gezegd dat die zomerscholen wat mij betreft op zich een goed initiatief zijn, op voorwaarde dat u er ook in slaagt om dat lerarentekort beter aan te pakken.

Een initiatief waarover we het veel minder hebben, is Leerbuddy Vlaanderen. Ik vind dat ook een heel interessante piste om aan leerachterstand te werken zonder ervoor te moeten betalen, waartoe iedereen dus toegang heeft. Ik profiteer van deze gelegenheid om nog eens te vragen hoe het daarmee staat. Wat zijn hiervoor de plannen?

In dat model worden scholen ondersteund om hun buddywerking uit te werken, zoals Mohamed Ridouani dat bijvoorbeeld gedaan heeft in Leuven. Daarbij worden leerlingen die het thuis niet breed hebben, gematcht met een student, een gepensioneerde leerkracht of een andere expert die hen helpt met de vakken waarmee ze worstelen. Dat vind ik een heel sociaal en verdedigbaar model als alternatief voor die toch wel commercieel geïnspireerde bijlesindustrie die we nu een hoge vlucht zien nemen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Collega's, de eerste stap is volgens mij degelijk onderwijs op school tijdens de schooluren. Dat is de basis. Ik denk dat we daar met deze regering op inzetten.

Ik stel ook vast dat het bijlesaanbod er is en dat ouders daarop ingaan. Sta me toe te zeggen dat ik niet inzie hoe een verbod op bijlesonderwijs zou kunnen worden georganiseerd, laat staan gecontroleerd. Daar heb ik echt geen idee van, als er al partijen zouden zijn die daarop willen aansturen. Collega's, als ouders daarin willen investeren, dan zal dat zo zijn. En als het niet bij ons kan, dan steken ze wel de grens over of wordt het online gedaan via Teams. Ik denk dat het ijdele hoop is om te denken dat we dat ooit kunnen verbieden.

Waar ik wel op hoop, is dat het onderwijs tijdens de schooluren wel kwalitatief is. Enkele van mijn oud-collega's hebben ondertussen zo'n bijlesbedrijf. Als ik hun vraag wat ze daar eigenlijk geven, is het antwoord: "We geven les." Ze geven gewoon les. Wat ze op school volgens het leerplan niet meer mogen, dat geven ze in de bijles. Het blijkt dat kinderen daarbij gebaat zijn. Die kinderen gaan niet zelf van alles ontdekken of spelenderwijs leren, maar krijgen gewoon les. Het is niet zo dat ze geen formules of definities meer moeten kennen, ze krijgen gewoon les. Ze krijgen ook drill: altijd opnieuw dezelfde oefeningen tot ze het kunnen. Dat gebeurt in die bijles.

Bij dezen wil ik dus aangeven, ook aan allerlei pedagogische instanties die allerlei nieuwlichterij en andere methoden loslaten op leerkrachten, die leerkrachten dan moeten uitvoeren onder het motto van vrijheid, dat dit niet werkt.

Ik stel vast dat dit ook uitbreiding neemt bij logopedisten. Eergisteren nog zei een logopediste me dat ze eigenlijk gewoon onderwijst in technisch lezen omdat dat op school niet meer gegeven wordt, niet omdat er een leesprobleem is. Collega's, eigenlijk zou dat moeten gebeuren in de les op school en niet in de bijles. Maar sommige zaken gebeuren niet meer op school omdat sommige pedagogische methoden daar niet meer op aansturen.

Collega's, tot spijt van wie het benijdt: over pedagogische methoden hebben wij in dit gebouw en in onze functie niets te zeggen. Dus wil ik een oproep doen, een appel aan scholen en leerkrachten: geef les en geef goed les, zodat het lesgeven niet verdwijnt naar buiten de scholen omdat in scholen methoden worden gebruikt die te weinig effect hebben.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Collega's, soms wordt er op school geen les gegeven omdat er nu eenmaal geen leerkracht is. Ik denk dat dat ook wel een realiteit is. Dan is het gemakkelijk om kinderen in de studie te zetten en te verwachten dat ze dat allemaal zelf leren. Dan is het normaal dat sommige ouders ervoor kiezen om de beste kansen voor hun kinderen te willen realiseren.

Alleen is het jammer dat niet iedereen dat kan betalen. Daarom blijven wij er ook altijd voor pleiten om de fundamentele opdracht van elke school te vrijwaren, om ervoor te zorgen dat elk kind maximaal de onderwijsdoelen haalt.

Ik heb twee concrete vragen. De eerste vraag is ook naar het onderzoek dat misschien nog te weinig is gefocust op deze problematiek. Ten tweede, in alle andere vragen over bijlessen heb ik ook altijd de link gelegd met Leerbuddy Vlaanderen en ik had al genoteerd om hierover tussen te komen. Dus ik ben ook benieuwd naar de stand van zaken daarvan.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Wat meer zicht op de materie betreft, hadden we ook eens overwogen om het een en het ander effectief in te passen in het onderwijskundig beleids- en praktijkgericht wetenschappelijk onderzoek (OBPWO). Toen vernamen we dat ook van de studie en steekproef van professor De Witte, maar daaromtrent gaan we kijken of daar ondertussen nog meer werk verricht is.

Ik geef u ook ter overweging mee wat de Commissie Beter Onderwijs ter zake had meegegeven. Ik citeer: "Onderzoek wijst uit dat schaduwonderwijs minder te maken heeft met de ondersteuning van leerlingen die echt hulp nodig hebben en die op school niet vinden, dan wel met het behoud van een competitief voordeel van reeds succesvolle leerlingen uit de begoede middenklasse." Dat is dus wel een andere invalshoek.

Ook daarnaar verwijzend en gewag makend van een verbod: we gaan toch niet verbieden dat kinderen meer willen leren, of dat ouders willen dat kinderen meer kunnen leren, of dat ouders willen dat kinderen beter worden voorbereid op hoger onderwijs bijvoorbeeld, maar evengoed op een nieuwe studierichting die ze inslaan. Het signaal dat we bijna gaan verbieden om extra te leren, zou ik nu absoluut niet willen geven.

Wat de vragen betreft rond Leerbuddy Vlaanderen en de tutoring: Leerbuddy Vlaanderen had twee voltijdsequivalenten om de goede praktijken en bestaande samenwerkingsverbanden verder te verspreiden, waarbij u er ook een hebt vermeld, waarbij er inderdaad, zoals ook in Leuven, een goed project werd opgesteld.

Ik had ook altijd vooropgesteld dat ik niet vind dat we daar onderwijsmiddelen tegenaan moeten gooien, maar dat we er wel voor kunnen zorgen dat de goede praktijken aan lokale besturen worden aangediend, zodoende dat ze daar snel kunnen instappen en snel gebruik van kunnen maken.

Wat we wel doen op vlak van tutoring – heel specifiek richting de lerarenopleiding maken we zo'n 200.000 euro vrij – is dat we het mogelijk maken dat er zo vanuit de lerarenopleiding ook leraren in opleiding verantwoordelijkheid gaan dragen in het kader van de tutoring, en dat ze heel gericht zorgen voor begeleiding waar nodig. Dat versterkt natuurlijk ook de betrokken leerkrachten zelf. Het maakt dat ze beter voorbereid zijn op de realiteit van de klas, en ook beter kunnen omgaan met diversiteit en nog een bijdrage kunnen leveren aan het versterken van diegenen die het juist extra nodig hebben.

De voorzitter: Mevrouw Goeman heeft het woord.

Hannelore Goeman (Vooruit): Collega's, ik heb hier niemand horen spreken over een verbod op bijlessen. Voor mij is het heel simpel: onderwijs is de kansmachine. Elk kind verdient een eerlijke kans om iets van zijn leven te maken, om zijn talenten te ontwikkelen, en dat mag niks te maken hebben met wie je ouders zijn en wat ze verdienen. Ik kijk gewoon naar evoluties op het terrein en ik zie dat steeds meer kinderen een beroep doen op bijles. Ik weet wat die bijlessen kosten. Het is niet zo heel moeilijk om tot de conclusie te komen dat de ongelijkheid alleen maar groter aan het worden is, want je ouders moeten kunnen betalen om bijles te volgen. En dat het aantal bijlessen toeneemt, zoals professor De Bruyckere aangeeft, zou toch wel iets te maken kunnen hebben met het feit dat er gewoon een lerarentekort is en dat ouders vaststellen dat hun kinderen gewoon niet altijd de lessen krijgen die ze zouden moeten krijgen.

Bon, ik ben blij dat u tenminste wilt overwegen om extra onderzoek te laten voeren, ook naar wat inderdaad de beweegredenen van ouders zouden zijn. Of het is om bij te spijkeren of om comparatief voordeel te behouden, dat interesseert me eigenlijk niet. Ik wil gewoon weten wat de situatie vandaag is.

Twee, als het gaat over oplossingen hoor ik hier weer spreken over de verantwoordelijkheid van de ouders en de verantwoordelijkheid van de koepels. Die is er uiteraard wel, maar er is uiteraard ook zoiets als de verantwoordelijkheid van het beleid, als de verantwoordelijkheid van deze regering om het lerarentekort aan te pakken. Want we zijn het eens: uiteraard moet de leerachterstand in de eerste plaats op school, tijdens de uren, in de klas aangepakt worden, maar dan moet je natuurlijk een leerkracht hebben om het te doen. Ze zijn er vandaag gewoon niet.

Mijn vraag is vooral dat we als overheid het initiatief nemen om zelf te zorgen voor een betaalbaar alternatief voor een commerciële bijlesindustrie die steeds groter wordt. Minister, dan vind ik uw antwoorden als het gaat over Leerbuddy Vlaanderen veel te vrijblijvend. U hebt het daar over good practices die verspreid kunnen worden, lerarenopleidingen die kunnen instappen, terwijl we, voor mij, moeten gaan naar een model waarbij je fundamenteel durft na te denken over hoe je als overheid een brede schoolwerking in elke gemeente ontwikkelt waarin zo'n buddywerking ook een structureel onderdeel is van je buitenschools aanbod, met een regierol voor elk lokaal bestuur.

Het lijkt me ondertussen ook duidelijk dat daar deze legislatuur niet veel meer gaat bewegen. Ik vind dat gewoon heel jammer voor al die leerlingen die vandaag die bijlessen niet kunnen betalen.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de plannen van minister Demir om de financiering van de Green Offices in het hoger onderwijs te schrappen
– 3314 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, uw collega, minister van Omgeving Zuhal Demir, heeft besloten om de samenwerking met en financiering van de Green Offices in het hoger onderwijs stop te zetten. Wat zijn Green Offices? Dat zijn afdelingen van universiteiten en hogescholen die zich richten op duurzaamheid in het hoger onderwijs.

Voor de jaren 2022 en 2023 heeft het Departement Omgeving, de minister dus, een samenwerkingsovereenkomst gesloten met het internationale netwerk Students Organizing for Sustainability International. Deze samenwerking is bedoeld om de werking van de Green Offices in Vlaanderen te versterken en uit te breiden, met als doel bij te dragen aan de realisatie van duurzaam hoger onderwijs. De organisatie kreeg hiervoor 30.000 euro in 2022 en 36.300 euro in 2023. Minister Demir gaf aan dat het niet de taak van de overheid is om dergelijke organisaties structureel te ondersteunen. Dat was een antwoord naar aanleiding van een schriftelijke vraag van collega-parlementslid Sam Van Rooy over de aanwezigheid van een logo van de Vlaamse overheid op communicatie in een panelgesprek van de UGent over klimaatracisme.

Ik heb hierover de volgende vragen, minister.

Hoe reageert u als minister van Onderwijs op het stopzetten van de samenwerking en de financiering van Green Office in het hoger onderwijs?

Hoe sluit het stopzetten van de ondersteuning voor Green Offices aan bij uw visie op duurzaam hoger onderwijs in Vlaanderen?

Werd deze beslissing tot stopzetten van financiering van het hoger onderwijs door de minister van Omgeving ook besproken met u als minister van Onderwijs?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Universiteiten en hogescholen zijn natuurlijk vrij om samen te werken met wie dan ook, dus ook met de Green Offices. Eerlijk gezegd: ik had er voorheen nog nooit van gehoord. Maar het is niet omdat er een 30.000 euro aan extra en tijdelijke – want blijkbaar was het vooropgesteld om tijdelijk te zijn – subsidies wordt stopgezet, dat desgevallend ook die samenwerking stopgezet moet worden. Als men dat echt naar waarde schat ... Alles welbeschouwd, als men dat uitrekent, gaat het om een ondersteuning van 1500 euro per universiteit of hogeschool, op een begroting van om en bij de 2,5 miljard euro, enkel onderwijsmiddelen vanuit het Departement Onderwijs en Vorming, dus zonder de wetenschappelijke onderzoeksmiddelen.

Ik denk dat het een gezond principe is om een stimulans te geven als opstartfinanciering, en dat men vervolgens zelf het project naar waarde kan inschatten, en desgevallend verduurzamen op grond van een beperkte financiële tussenkomst. Kleine projecten recurrent blijven financieren omdat ze ooit financiering kregen is, denk ik, geen gezond principe.

In dit specifieke geval kan ik hier niet over oordelen. Ik weet niet wat de oorspronkelijke financiële afspraken waren. Ik heb ook geen zicht op hoe deze organisaties functioneerden. Het is wel zo dat wanneer universiteiten of hogescholen die samenwerking echt naar waarde schatten, die daar ook zelf voor zullen instaan, gelet op de beperkte kost, om daar een samenwerkingsverband, ook voor de toekomst, mee aan te gaan.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): U hebt uiteraard gelijk, minister, dat het over een beperkt bedrag gaat. Het gaat daar zeker en vast niet over. Maar die extraatjes maken soms die extra mile als een keuze wordt gemaakt. Als een departement of een minister beslist om lokale besturen een projectsubsidie te geven, is dat ook opdat zij iets extra's zouden doen naast die basisfinanciering. Die basisfinanciering blijft natuurlijk belangrijk. Misschien daarover in het algemeen, omdat duurzaamheid in het hoger onderwijs toch wel een belangrijke doelstelling is: is dat iets waar u ook zelf, als minister van Onderwijs, specifiek in ondersteunt of financiert?

De voorzitter: De heer Danen heeft het woord.

Johan Danen (Groen): Dank u wel voor de vraag, collega Warnez. Inderdaad, ik hecht nog altijd minder belang aan de 30.000 euro die blijkbaar over alle universiteiten wordt verdeeld. Dat zal het verschil ook niet echt maken. Ik wil misschien meer structureel wijzen op het gegeven dat er toch heel wat kliks zijn overgeslagen bij de financiering van universiteiten, en dat zij naar eigen zeggen structureel ondergefinancierd zijn. Ik heb hun boekhouding niet in detail kunnen bekijken, maar het is wel wat zij unisono zeggen.

Ze worden dus gedwongen om heel moeilijke keuzes te maken. Ik betreur dan ook dat ze die keuze maken. Het behoort tot de autonomie van de universiteiten om de keuze al dan niet te maken om de werking van de Green Offices terug te schroeven, maar ik vind dat heel erg. Ik zal nog meer zeggen: als u niet zo karig zou zijn met uw middelen, minister, zouden ze die keuze niet hoeven te maken en zouden we hier allemaal heel tevreden het reces in kunnen stappen.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Er zijn toch een paar zaken rond dit dossier. Ten eerste, kunnen duurzaamheidsprojecten interessant zijn en kunnen studenten daar samen over denken? Ja. Als ik terugdenk aan mijn eigen studententijd, dan dachten wij daar ook over na en dan was daar geen subsidie voor. Daar waren geen vrijgestelden voor. We kwamen in onze vrije tijd samen en dat was een deel van ons engagement, samen met de sociale raad van de KU Leuven. Dat werkte ook. Daar kwamen ook projecten en engagementen uit voort.

Ten tweede is dat het maken van keuzes. Als er over karige middelen wordt gesproken, gaat een universiteit in de provinciehoofdstad in Oost-Vlaanderen wel 500.000 euro subsidie geven aan iets zoals pretland of winterland of zoiets, een soort van alternatieve kerstmarkt. Bon, dat kan, voor mij is dat geen probleem. Maar zeggen dat er geen 20.000 of 10.000 euro af kan voor de Green Offices, is dan een interne keuze die ze maken. Voor alle duidelijkheid, ik respecteer die. Dat zijn instellingen die keuzes maken en ik respecteer die. Men zal er goede redenen voor hebben dat men dat doet, maar dat zijn keuzes.

Het is zoals de minister zegt: in tijden van budgettaire krapte zijn er keuzes die je maakt. Daar kunnen we respect voor hebben. Als een subsidie ophoudt is die ofwel structureel, ofwel wordt die ingebed, ofwel wordt dat een engagement, maar dat zijn keuzes die op bepaalde momenten worden gemaakt door

instellingen. Ik respecteer die. En we zien dan dat die de keuze maken voor het ene en niet voor het andere, vanwege een opportuniteit die men op dat vlak ziet. Maar ik denk dat het engagement van studenten om over duurzaamheid te denken, zelfs in de studentencafés kan.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Nog eens, voor alle duidelijkheid: het gaat over ondersteuning vanuit Omgeving waarmee dit project werd gefinancierd, en dan blijkbaar ook vanuit de optiek van tijdelijke ondersteuningshulp, opstartfinanciering om de duurzaamheid te kunnen bewijzen, waarbij hogescholen en universiteiten vervolgens eigen keuzes kunnen maken om al dan niet met het project verder te gaan.

Is daar afdoende financiële ruimte voor? Als u de rekensom maakt wat deze regeerperiode betreft, hebben we inderdaad 390 miljoen euro extra besteed. Daar moet ik eerlijkheidshalve 190 miljoen euro van aftrekken. Dat zijn besparingen door de kliks. Anderzijds hebben we ook extra middelen voorzien, onder andere in het kader van de indexprovisie. Ook het startmoment heeft ertoe geleid dat we in deze regeerperiode netto kunnen spreken over een extra bedrag van 200 miljoen euro.

Ja, het is juist dat er in het verleden ook kliks overgeslagen zijn. Die hebben een recurrent effect en dat werkt door, absoluut. Maar ik denk dat we voor deze regeerperiode, als het gaat over financiering van het hoger onderwijs, hier niet met het schaamrood op de wangen hoeven te zitten. Integendeel, er zijn extra middelen bij gekomen, maar die compenseren niet alles wat destijds al is toegekend. Ook daar maakt men natuurlijk een rekening in de min, niet in de plus, en vergeet men mogelijk alle extra subsidies die men dan wel heeft gekend.

Maar goed, ik snap het pleidooi, en daarom erkennen we ook dat we de financiering in globo eens moeten herbekijken. Maar dus, er is 200 miljoen euro netto extra. Als je dan spreekt over een ondersteuning die neerkomt op 500.000 euro per universiteit en hogeschool die nu wegvalt, dan denk ik dat als die projecten effectief een grote meerwaarde hebben – wat ik niet weet, want het is mijn beleidsdomein niet – de betrokken universiteiten of hogescholen daar wel eigen middelen aan zullen toekennen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Ik denk dat we het er ondertussen allemaal over eens zijn dat we de financiering van het hoger onderwijs in globo moeten herbekijken. Minister, ik vond het wel een beetje een rare tussenkomst. Mijnheer Daniëls, als u zes keer zegt dat u de keuzes van de universiteiten respecteert maar voordien eerst wat lacherig doet over een keuze van een universiteit, denk ik dat u vooral de keuze van die universiteit niet respecteert. Voor alle duidelijkheid: dat mag ook. *(Opmerkingen van Koen Daniëls)*

Dan moet u zeggen dat u de keuze niet respecteert. Maar goed, het maakt niet uit. Dank u wel voor uw antwoord, minister.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Kathleen Krekels aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over de opmerkingen van de directeursverenigingen op het decreet betreffende het deeltijds kunstonderwijs – 3321 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Vijf jaar geleden werd het deeltijds kunstonderwijs (dko) grondig hervormd en in een decretaal kader gegoten. Het decreet van 9 maart 2018 betreffende het deeltijds kunstonderwijs voorzag een juridische basis om tot het onderwijs te behoren, en sleutelde ook inhoudelijk aan de einddoelen, de opleidingsstructuur, en de programmatieregelgeving.

Vijf jaar later komen de directeursverenigingen van het deeltijds kunstonderwijs, DenkBeeld en VerDi, met een eigen evaluatie van dit decreet. In zestien speerpunten worden technische wijzigingen, actualisaties, en positieve en kritische reflecties voorgesteld. Ik licht hier enkele conclusies toe. Het dko voelt zich nog steeds niet volledig erkend als volwaardige onderwijsverstrekker. De verankering in het onderwijs moet nog versterkt worden, en de autonomie moet verzekerd worden. Enkele taken vormen onnodige planlast, zoals de veelheid aan gevraagde attesten voor bijvoorbeeld afwezigheden, of aangepaste curricula. Een gebrek aan regelgeving bemoeilijkt een eenduidige aanpak bij controles. Een cultuur van vertrouwen draagt de voorkeur. Aangepaste regelgeving moet tegemoetkomen aan de gestegen zorgvraag die zich ook in het dko aandient. Er is op verschillende specifieke vlakken een vraag om meer omkadering. Het dko mist bovendien een middenkader in functie van de toegenomen verwachtingen en het uitgebreide takenpakket voor directies.

Minister, hoe reageert u op deze evaluatie? Zult u in gesprek gaan met de directeursverenigingen?

Zult u tegemoetkomen aan de gevraagde aanpassingen? Aan welke zult u dat niet doen, en waarom?

Bent u van mening dat het decreet zijn doelstellingen realiseert? Waar is er nog werk aan? Welke initiatieven zult u nog verder ondernemen?

Het dko is geen leerplichtonderwijs. Er zijn dus nog voorbeelden waarin het dko andere regelgeving kent dan andere onderwijsniveaus vanwege de specifieke opleidingen en de finaliteit ervan. Zult u werk maken van een duidelijke visie op het dko, met parameters om te bepalen in hoeverre toekomstige regelgeving voor het onderwijs ook op hen van toepassing moet zijn?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: We hadden bij de start van deze regering het voornemen opgenomen om werk te maken van een evaluatie van het Dko-decreet. Vanuit die doelstelling is in oktober 2022 een wetenschappelijk onderzoek gestart door de onderzoeksgroep CuDOS van de UGent en het Onderzoeksinstituut voor Arbeid en Samenleving (HIVA) van de KU Leuven. Dat loopt nog tot maart volgend jaar, waarna we met de resultaten aan de slag kunnen gaan. Ik had dat ook wel graag vroeger kunnen starten, maar het was nogal moeilijk om tijdens de coronaperiode het dko te gaan evalueren. Het dko is toen bij uitstek getroffen door heel lange periodes van sluiting, en een werking op een heel lage actieradius.

Daarnaast heeft men mij tijdens de regelmatige overlegmomenten met de directeursverenigingen laten weten dat zij dezelfde oefening maken. Zij maken dus zelf een evaluatieoefening. Ook de Vlaamse Onderwijsraad (Vlor) is daarmee bezig. Het is goed dat er zoveel aandacht is voor het dko, en dat het veld zich zo betrokken toont bij de punten waar het decreet beter kan. Ook de directeursverenigingen VerDi en DenkBeeld hebben de krachten gebundeld, waarbij zij natuurlijk ook vanuit hun specifieke eigenheid naar het dko kijken. Zij werken samen aan één gezamenlijke evaluatieoefening. We gaan al die oefeningen samenleggen met de conclusies van het onderzoek. We bekijken welke maatregelen daarbij nodig zijn.

In de tussentijd kan ik u wel verzekeren dat zowel mijn administratie als mijn kabinet op regelmatige basis overleg heeft met de directeursverenigingen. Op een volgend overleg zal die evaluatie zeker op de agenda staan. We zullen met hen de voornaamste vragen overlopen die we desgevallend nog extra moeten toevoegen in het onderzoek. Die oefening is dus een goede basis voor verder overleg.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Dank u wel, minister. Ik begrijp dat we zullen wachten op het wetenschappelijk onderzoek dat in maart 2024 klaar zal zijn. Ik heb dan ook geen verdere vragen meer. Ik ga gewoon met u uitkijken naar de resultaten van dat onderzoek en zeker ook naar het samenleggen van de bevindingen van de directeurs en de bevindingen van de Vlor. Ik denk dat dat een boeiend onderwerp zal zijn om in maart 2024 of iets later op terug te komen in de commissie Onderwijs.

De voorzitter: Mevrouw Vandromme heeft het woord.

Loes Vandromme (cd&v): Minister, het evaluatiestuk dat VerDi en DenkBeeld gemaakt hebben, was eigenlijk op vraag van de Vlor. Dat staat ook op die manier op hun website vermeld. Het is goed dat ze dat zeer participatief hebben aangepakt. Ze hebben aan alle leerkrachten en schoolbesturen gevraagd om mee na te denken over de evaluatie van het niveaudecreet, er kritisch naar te kijken, aan te geven welke specifieke kritische punten men in gedachten heeft, wat men nog mist, wat er niet in staat en wat men nog wil verbeteren – heel veel vragen, dus. Ik denk dat het belangrijk is dat de gezamenlijke oefening wordt afgerond voordat we hierover in debat gaan. Maar er mag zeker debat over zijn, net zoals we ook afgesproken hebben bij de invoering van het decreet en in het regeerakkoord. Ik denk in elk geval dat deze oefening lovenswaardig is, maar ik ga liever met allen in debat hierover.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik wil niet vooruitlopen op de conclusies van de evaluatie, maar wat je zeker wel kunt zeggen, is dat we de afgelopen jaren, niettegenstaande de 'setback' in het kader van corona, ongelooflijk snel hersteld hebben. Dat is de veerkracht van dat dko. We zitten nu op een historisch hoogtepunt wat het aantal cursisten betreft: 211.000. Vorig jaar waren dat er 205.000. We hebben daar dus echt een hoogtepunt bereikt. We kunnen op dat vlak alleszins gewag maken van een succes, maar de vraag is natuurlijk hoe we dat proces decretaal nog beter kunnen ondersteunen of begeleiden. Ik weet dat daar heel veel vragen en verzuchtingen zijn, waar we in het kader van de discussie rond de evaluatie hopelijk ook antwoorden op kunnen bieden.

De voorzitter: Mevrouw Krekels heeft het woord.

Kathleen Krekels (N-VA): Minister, ik onderstreep uw bevindingen wat betreft het stijgende aantal cursisten. Ik hoor het overal, ook in mijn gemeente, dat de

weg naar het dko meer en meer gevonden wordt en dat er ook een mooie balans is tussen mensen die het als vrijetijdsbesteding doen en mensen die daar verdere plannen mee hebben en ook richting kunstacademie of conservatorium en dergelijke kijken. Er zit een heel mooie balans in ons dko, dus een pluim aan de directeurs en de leerkrachten die daaraan meewerken. Verder kijk ik samen met u uit naar de resultaten van de evaluatie. We komen hier uiteraard uitgebreid op terug.

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.

VRAAG OM UITLEG van Brecht Warnez aan Ben Weyts, viceminister-president van de Vlaamse Regering, Vlaams minister van Onderwijs, Sport, Dierenwelzijn en Vlaamse Rand, over het dalende aantal Vlaamse studenten in het Verenigd Koninkrijk na de Brexit en de belemmeringen die zij ondervinden – 3323 (2022-2023)

Voorzitter: mevrouw Karolien Grosemans

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Dat studeren in het buitenland een verrijkende ervaring is, weten we niet allemaal, maar we kunnen dat toch allemaal begrijpen: nieuwe culturen leren kennen, nieuwe ervaringen opdoen, jezelf ontwikkelen op allerhande manieren. Daarom dromen er nu heel wat studenten van om volgend jaar enkele weken, enkele maanden, een semester naar het buitenland te gaan, om de landgrenzen over te steken. Onze buurlanden zijn daar uiteraard altijd populaire bestemmingen bij omdat het dichtbij is, maar ook omdat we daar heel goede economische relaties mee hebben.

Het is jammer genoeg vanuit Vlaanderen – en elders natuurlijk ook – moeilijker geworden sinds de Brexit om het Verenigd Koninkrijk (VK) te bereiken als student. Toch zijn er nog altijd studenten die ervan dromen om het Kanaal over te steken en daar even te gaan studeren.

In het antwoord op mijn schriftelijke vraag nr. 415 van 3 maart 2023 over de Vlaamse studentenmobiliteit naar het Verenigd Koninkrijk, gaf u al aan dat de cijfers van uitgaande Vlaamse studenten een sterke daling vertoonden van 770 studenten voor corona, het academiejaar 2018-2019, naar slechts 436 studenten na corona, 2021-2022, ofwel een daling van ruim 44 procent. U gaf verder aan dat de studiemobiliteit daalde met 30 procent en de stagemobiliteit zelfs met meer dan 50 procent.

U hebt al een verhoging van het generieke beurzenprogramma voor derdelanders gedaan, een verhoging van, afgerond, 1,4 miljoen euro naar 2,3 miljoen euro. Dat is uiteraard een mooie stijging van het budget, maar dat is een budget dat natuurlijk niet enkel voor het Verenigd Koninkrijk geldt. We blijven toch – dat zeggen de cijfers – vaststellen dat het moeilijk is voor studenten om die overstap te maken. Daarom heb ik voor de mensen die nog dromen om volgend jaar richting VK te gaan enkele vragen.

Minister, op welke manier faciliteert u een betere samenwerking met het Verenigd Koninkrijk in het kader van de studentenmobiliteit?

Zult u op korte termijn nog concrete plannen uitrollen om de studentenmobiliteit tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk weer op peil te hebben?

U gaf in uw antwoord op de schriftelijke vraag ook aan dat u en ook de minister-president contacten hadden met uw Welshe collega's over deze problematiek. Zijn uit die gesprekken specifieke knelpunten en oplossingen gekomen?

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Ik heb u inderdaad al geantwoord dat er een afname is van het aantal Vlaamse studenten dat naar het Verenigd Koninkrijk gaat voor mobiliteitsprogramma's. We zien trouwens wel een groot verschil. Die daling is voornamelijk zichtbaar bij hogeschoolstudenten, veel minder bij studenten van universiteiten. Ik denk dat de grote namen van de grote universiteiten in Engeland toch nog wel een sterke aantrekkingskracht blijven uitoefenen op de universiteitsstudenten.

Je ziet ook dat de afname zich voornamelijk concentreert in mobiliteitsprogramma's die gerelateerd zijn aan stages of studiereizen, wat natuurlijk ook verband houdt met de complexe vereisten in functie van vakantie, de organisatie van een stage of paspoort- en visumvereisten, afhankelijk van de activiteit.

Ik heb dat probleem aangekaart bij de Federale Regering in het kader van het interfederaal overleg CoorMulti, waarbij we proberen om een soort platform te vormen voor de deelstaten en de Federale Regering met betrekking tot allerhande buitenlandse problematieken.

Vanuit Vlaanderen zijn er verschillende beurzenprogramma's beschikbaar, waar inderdaad de derdelanders, waar het Verenigd Koninkrijk nu toe behoort, aan kunnen deelnemen. U hebt er inderdaad op gewezen dat we het programma generieke beurzen de afgelopen vijf jaar serieus opgetrokken hebben tot uiteindelijk 2,3 miljoen euro in het academiejaar 2023-2024. Dat is een inspanning. Zelf heb ik voordien ook contacten gehad met zowel mijn Welshe als mijn Schotse collega. Dat contact met de Welshe collega heeft ertoe geleid dat er een bezoek was van onze minister-president, nu in juni, waarbij hij namens de Vlaamse Regering een memorandum of understanding (MoU) met een actieplan ondertekend heeft, waar onder meer in staat dat Vlaanderen en Wales zullen nagaan hoe ze de uitwisseling van studenten, bijvoorbeeld via Taith- en Global Walesprogramma's, verder kunnen faciliteren.

Al vrij snel, in uitvoering van die engagementen eind juni, heeft mijn administratie ook al samengezeten met de Welshe partners om te bekijken welke opportuniteiten er zijn, welke knelpunten, welke obstakels weggewerkt moeten worden met name rond samenwerking op het vlak van beroepsgerichte programma's.

Het MoU met Wales was echter maar een eerste stap in het versterken van de samenwerking van Vlaanderen met de Britse deelstaten. Op 28 juni werd op vraag van Schotland een MoU ondertekend naar aanleiding van het bezoek aan Brussel van de Schotse minister-president Humza Yousaf. Ook daarvoor gaan we een actieplan uitwerken. Ook aan de samenwerking met Noord-Ierland wordt volgens dezelfde aanpak gewerkt, dus de ondertekening van een MoU met actieplan is voorzien voor het najaar van 2023, in de marge van het bezoek van de minister-president aan Belfast.

Ik denk dat zulke concrete, bilaterale initiatieven de negatieve impact van de Brexit op onderwijsuitwisseling en samenwerking tussen Vlaanderen en het Verenigd Koninkrijk voor een aanzienlijk deel beperkt. Aan de andere kant, zeker in Schotland en Wales, is men vragende partij om dat, toch wel een beetje, isolement te doorbreken en werk te maken van een rechtstreekse samenwerking met Vlaanderen, zoals we ook doen.

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): Minister, bedankt voor uw antwoord. Het Verenigd Koninkrijk zou voor iedereen, universiteit of hogeschool, aantrekkelijk moeten zijn, alleen al vanwege de taal en de opleidingskansen. Ik denk dat de bilaterale

aanpak een goede manier van werken is, want anders laat je het verzuipen binnen de massa van de Europese Unie en moeten we nog even wachten.

U gaf aan dat er actieplannen ondertekend zijn met Wales en Schotland en ontwikkeld worden met Noord-Ierland. Ik begrijp nog niet volledig wat ik daar concreet van mag verwachten. Welke belemmeringen zouden er dan kunnen wegvallen? Ik denk zelf altijd – maar ik kan volledig verkeerd zijn, natuurlijk – aan die studiegelden. Als zij naar ons komen, betalen zij 1000 euro, als wij naar daar gaan, dan spreken we van enkele duizenden euro's. Ik denk dat dat al een grote rem is, maar ik weet niet of het daarover gaat of over iets anders.

De voorzitter: De heer Daniëls heeft het woord.

Koen Daniëls (N-VA): Ik kom even kort tussen ter vervanging van collega Tavernier, die er niet kon zijn. Voor de N-VA is die studentenmobiliteit een belangrijk gegeven. Het maakt dat we Vlamingen in de wereld kunnen zijn, en dat zijn ambassadeurs die in de andere richting kunnen werken om contacten te leggen met buitenland.

We kennen allemaal de gevolgen van de Brexit. Wij kunnen niet veel doen aan het feit dat de Erasmus+ daar niet meer mogelijk is omdat ze geen lid zijn van de Europese Unie, maar we willen wel alle steun uitspreken voor het bilaterale traject dat u opzet om ervoor te zorgen dat Vlaamse studenten naar het Verenigd Koninkrijk en concreet Schotland en Wales kunnen gaan. Misschien is het goed om er in het kader van de Europese top nog eens op te wijzen dat er ook met Europa en het Verenigd Koninkrijk apart een bilateraal akkoord gesloten moet worden. Zoals collega Warnez zegt, zijn we allicht al enkele jaren verder voordat dat wordt afgesloten. Vanuit de N-VA-fractie is er alle steun om verder in te zetten op die bilaterale contacten.

De voorzitter: Minister Weyts heeft het woord.

Minister Ben Weyts: Er is de concrete vraag op welke vlakken die samenwerking zich dan situeert. Ik kan u lektuur geven van het MoU dat afgesloten is met Wales. Op het vlak van educatie staat daarin; "The participants will encourage flexible official contacts and exchange of good practices, knowhow and policy information on topical issues in the following areas within their competences: mobility, explore ways to build on existing frameworks for institutional cooperation between the two regions, explore ways to facilitate the exchange of students, staff, researchers at all educational levels between Wales and Flanders." Dus dat zijn van die concrete voorbeelden. *(Opmerkingen van Koen Daniëls en Loes Vandromme)*

Er zijn zo vijf punten, maar ik ga geen volledige bloemlezing geven. *(Lacht)*

De voorzitter: De heer Warnez heeft het woord.

Brecht Warnez (cd&v): We kunnen het parlementair jaar afsluiten met een slotwoord van de minister waarin hij meer Engels dan Nederlands heeft gesproken. Ik heb daar niets meer aan toe te voegen. *(Gelach)*

De voorzitter: De vraag om uitleg is afgehandeld.